

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

advent

Geert Boogaard / Uit: „Brood en Wijn”

*Wij verwachten
(het is te gek
om los te lopen,
ik weet het,
maar het moet je maar
beloofd zijn),
dat deze wereld
anders wordt.*

*Dan zal blijken
dat al wat ze gedaan hebben,
de machten,
om mensen klein te krijgen,
te intimideren,
af te houden van de slaap,
stuk te schrijven met artikelen
in de krant
en kapot te praten
voor de radio
toch vergeefs was,
want de nederigen, zij
worden verhoogd.*

*Er zal dan vrijheid zijn
voor allen,
voor alle volk
en ras,
een neger
zal dan niet meer
worden aangesproken als
boy,
hij zal nergens meer worden
uitgekafferd,
en geen macht,
niet één,
zal zich kunnen rechtvaardigen.
want allen staan zichtbaar
voor God.*

*De Joden zullen dan overal,
niet alleen in hun eigen land,
en niet slechts aan boord van de
'Theodor Herzl',
zoals die Poolse Jood
met wie ik sprak
maar overal
gelukkig zijn,
want het 'sjaloom' dat
zij zeggen
zullen we overal
doen
en niemand,
niemand die dan
meer kwaad doet
op Zijn heilige
berg want een
sluier trekt op
en de stem van God,
de God van
Israël
roept
en de volken ze
gaan alle naar
Zijn grote
maaltijd.*

kerstgeest

*Stille Geest, heilige Geest,
die vervult en geneest,
die een oude vrouw jubelen deed,
heeft een priester gemaakt tot profeet —
lof zij God, onze Heer,
lof zij God, onze Heer!*

*Stille Geest, heilige Geest,
deze dag is zijn feest,
die een meisje gaf godlijke kracht,
zij heeft Jezus ter wereld gebracht —
zing dus: ere zij God,
zing dus: ere zij God!*

*Stille Geest, heilige Geest,
hij is het ook geweest
die ootmoedigen altijd vervult
met geloof en gebed en geduld —
amen, Gode zij eer,
amen, Gode zij eer!*

Wijs: Stille nacht, heilige nacht.

*Maria: heilige Geest zal over u komen,
Luk. 1 : 35*

In het begin schiep God de hemel en de aarde, en de Geest van God zweefde over de wateren. Toen God de tweede mens-zonder-vader schiep, omhulde Hij Maria met heilige Geest. Kerstfeest is een scheppingsfeest: God brengt de nieuwe mens op aarde. En Kerstfeest is een herscheppingsfeest: God maakt een begin met de vernieuwing van de aarde en haar bewoners. Uit de geboorte van Jezus Christus wordt wedergeboorte geboren. „Grote dingen heeft aan mij gedaan de Machtige”.

Dit zegt Maria niet meteen na de boodschap van de engel. Dan moet het nog gebeuren: heilige Geest zal over u komen. Maar dit zegt Maria als ze van Elisabeth hoort, dat het gebeurd is: de vrucht van uw schoot, de moeder mijns Heren. In alle stilte heeft de Geest zijn werk aan haar gedaan. Ze heeft het zelf niet eens gemerkt. De herschepping is begonnen, toen een meisje haar koffers pakte en op reis ging.

Het scheppende werk van de Geest begint in stilte; de uitbundigheid komt later.

*Elisabeth: vervuld met heilige Geest,
Luk. 1 : 41*

Elisabeth had geen kinderen en dit lag aan haar. Zo heeft ze het eerste deel van haar naam leren roepen: mijn God! Haar man had geen geloof en dit lag niet aan de Here. Zijn zwijgen was welsprekend. Zo leerde Elisabeth het tweede deel van haar naam kennen: mijn God is een eed! Misschien 'verborg' ze zich

niet, maar 'omhulde' ze zich. Ze deed een wikkelrok, een positiejurk aan. Ze streelde haar dikker wordende buik en zei: Elisabeth, Elisabeth! mijn God, wat bent U een eed! Diepe dank na lang gebed.

Toch zegt ze niet: gezegend ben ik onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van mijn schoot. Maar in ootmoedigheid acht zij Maria uitnemender dan zichzelf: gezegend zijt gij onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van uw schoot. Waar haar hart vol van is, stroomt haar mond van over. Haar hart was dan ook nieuw gevuld met heilige Geest. *De Geest leert de mens zichzelf te verloochenen en de naaste te dienen.*

*Zacharias: vervuld met heilige Geest,
Luk. 1 : 67*

Zacharias en zijn vrouw zullen ook wel samen gebeden hebben. Maar de engel heeft het over Zacharias' persoonlijke gebed: het gebed van u, enkelvoud. Dit gebed is verhoord. In het publiek en voor het publiek. God geeft een eeuwige verhoring aan een beperkt gebed. Zacharias, Zacharias! de Here denkt er wel aan!

Gods gedachten zijn echter te hoog voor Zacharias. Eerst sprak hij tegen God. Nu spreekt hij God tegen. Zacharias kan zijn eigen naam niet geloven. Daarom wordt hij met stomheid geslagen. Negen maanden duurt dit zwijgen om goed te leren spreken. Met mannen heeft God soms meer moeite dan met vrouwen.

Toch is het eind van het lied, dat Zacharias zijn lied zingt. Hij looft God. Niet eens, omdat hijzelf weer praten kan. Ook niet, omdat hij en zijn vrouw een kind gekregen hebben. Maar Zacharias looft God, omdat de Here inderdaad aan zijn beloften denkt. Zacharias profeteert. Hij is vol heilige Geest.

De Geest leert de mens Gods beloften te geloven en te belijden.

*Simeon: heilige Geest was op hem,
Luk. 2 : 25*

Simeon was vroom. Dat wil zeggen: hij pakte goed — aan God. Hij zag wel, hoe zijn uiterlijke mens van dag tot dag werd afgebroken. Hij zag wel, dat het niet goed ging in Israël. De kerk werd steeds meer wereld. En de kosmos werd steeds meer chaos. Maar door geen schepsel liet Simeon zich scheiden van Gods liefde.

Zijn vroomheid kreeg steeds meer het karakter van verwachting. Hij verwachtte de vertroosting van Israël. Zijn innerlijke mens werd van dag tot dag opgebouwd. Hij verlangde naar het heil dat de kerk en de wereld omspannt. Het geloof van Simeon werd rijp. En geloof dat rijp wordt, heet hoop. Er was dan ook heilige Geest op Simeon!

De Geest leert de mens uit te zien naar de nieuwe wereld; de Geest leert de bruid zeggen: Kom!

*Johannes: met heilige Geest zal hij
vervuld worden, Luk. 1 : 15*

Een groot profeet van een genadig God — dat moest Johannes zijn. Hij moest het volk omturnen naar God toe. Daarvoor moest veel af-

geleerd en veel aangeleerd worden. Door het volk en door Johannes zelf. Daarom gaf God hem een harde scholing. Johannes vertoefde in de woestijnen.

En 'woestijn' betekent niet: daar is veel zand. Maar het betekent: daar is helemaal geen mens. Woestijn is eenzaamheid. Johannes moet alleen kunnen staan. Onafhankelijk van de mensen. Afhankelijk van God. Hij zal het opnemen tegen tollenaars, soldaten, schriftgeleerden, koningen en zelfs tegen Jezus zelf! Uit dit laatste blijkt, dat Johannes zijn lessen niet altijd goed heeft toegepast. Het bewijst wel, dat zijn lessen goed waren. Vol heilige Geest. *De Geest vormt de mens tot Gods bondgenoot.*

J. H. Veeffkind — Krommenie

*Als vóór ons is de Here,
wie zal ons tegen zijn?
Zou God, die wij vereren,
ons niet genegen zijn?
Hij, die zijn Zoon niet spaarde,
maar voor ons overgaf,
staat Hij niet al wat waarde
heeft met Hem aan ons af?*

*Wat zullen wij dan zeggen
van deze God die leeft?
Wie zal ten laste leggen,
als Hij verkoren heeft?
God is het, die rechtvaardigt;
wie is 't, die vonnis wijst?
En Christus Jezus is het,
die sterft en weer verrijst.*

*Hij pleit voor ons, na lijden
nu aan Gods rechterhand.
Wie zal ons dan nog scheiden
van Christus' liefdeband?
Verdrukking of benauwdheid,
gevaar van welke aard?
vervolging, honger, naaktheid,
de oorlog of het zwaard?*

*Gelijk er staat geschreven,
verliezen dag en nacht
we om U wentwil ons leven,
als schapen die men slacht.
Wij hebben overwonnen
door Hem, ja meer dan dat!
Hij is met ons begonnen,
Hij heeft ons liefgehad.*

*Noch engelen noch machten,
noch leven noch de dood,
noch heden, toekomst, krachten,
noch schepsel klein of groot,
noch hoogte noch de diepte,
kan nu of immermeer
ons scheiden van Gods liefde
in Christus, onze Heer.*

Romeinen 8 : 31-39

Wijs: Lied 90 / Psalm 128

..... of hebben wij een ander te verwachten?

Mt. 11 : 2-15 (vgl. Lied 53)

Oók een vorm van „kennis van heil !

„... of hebben wij een ander te verwachten?”
Het is Johannes de Doper die het ter sprake brengt.
Johannes, van wie vader Zacharias zong: „en gij, kind, zult een profeet des Allerhoogste heten, want gij zult uitgaan voor het aangezicht des Heren, om zijn wegen te bereiden, om aan zijn volk te geven kennis van heil in de vergeving hunner zonden, door de innerlijke barmhartigheid van onze God...” (Luc. 1 : 76-78).
Maar Johannes is geen kind meer. Hij is een man. Een man, die bepaald geen blad voor de tong nam, of hij nu romeinse soldaten dan wel joodse schriftgeleerden voor zich had. Je zult je voorgangers verwelkomen met „adderengebroid...”. Je zult het pronkjuweel van hun religieuze porceleinkast vergruizelen met de mokerende woorden: „... ik zeg u, dat God bij machte is uit deze stenen Abraham kinderen te verwekken”. Je zult ze publiek karakteriseren als brandhout, als kaf (Mt. 3 : 7-12) en ze zo gelijkstellen met de goddelozen van Psalm 1, diezelfde voorgangers die zeggen een welgevallen te hebben om des HEREN wet en die overpeinzen bij dag en bij nacht (Ps. 1 : 2). Jawel, schrijft Lucas: „Met nog vele andere vermaningen bracht hij aan het volk het evangelie” (Luc. 3 : 18).
Een man die nog niet bang was voor een koning. Want hij bestrafte de viervorst Herodes om Herodias, de vrouw van zijn broeder („gij moogt haar niet hebben”) en om alle wandaden, die Herodes bedreven had (Luc. 3 : 19,20; Mt. 14 : 3, 4). Herodes kon zijn bloed wel drinken. Slechts de angst voor de schare die Johannes voor een profeet hield, voorkwam dat hij hem doodde. Maar het was wel het einde van Johannes' carrière: hij belandde in Herodes' privé-gevangenis.

Een vraag van man tot man

Johannes, een man, geen kind meer.
Een man van ruim 30 jaar. Ongeveer een half jaar ouder dan Jezus (Luc. 1 : 24, 26), zijn verwant (Luc. 1 : 36).

Deze uitzonderlijke man laat vanuit Herodes' gevangenis zijn verwant en leeftijdgenoot dé vraag stellen: „zijt Gij het die komen zou, of verwachten wij een ander?” (Mt. 11 : 2-15).

Een vraag van man tot man.
Een vraag op de man af.
Een vraag om een ondubbelzinnig antwoord, van een man die wil weten waar hij aan toe is.
Maar al te vaak wordt die vraag aangegrepen om de vrager zwart te maken, dan wel om eigen onzekerheid en twijfel mee te dekken.
Waarbij minder het accent ligt op de vraag: verwacht een mens deze Jezus? dan wel op de roerselen van eigen zieleleven: „getuigt dit wel van echt geloof?”
Een vraag van man tot man. Een vraag inzake (advents)verwachting. Johannes krijgt een antwoord van man tot man.
Daarover dadelijk.
Want van belang zijn hier de omstanders, de scharen, en het effect dat vraag en antwoord op hen maakt.
Mensen, die Johannes van nabij hebben gekend.
Vandaar Jezus' vraag aan hen. Wat denken zij eigenlijk van de Doper, van die geweldenaar in de woestijn en aan de Jordaan? Heeft Herodes deze grote in Israël in de gevangenis klein gekregen?

Daarom: Wat zijt gij in de woestijn gaan aanschouwen (een schouwspel, afstandelijk) — een bevend riet? Een weldoervoede, chique geklede broodprofeet — een man die zijn broodheer aan het hof het hof maakt en naar de mond praat? „Die weelderige kleding dragen, zijn aan de hoven der koningen” — Johannes zit in de kerker van de koning...
„Maar waarom zijt ge dán gegaan? Om een profeet te zien...?” Nu, dát kan dan kloppen: „ja Ik zeg u: zelfs méér dan een profeet. Deze is het van wie geschreven staat: zie, Ik zend mijn bode voor uw aangezicht uit, die uw weg voor U heen zal bereiden.”

Méer dan een profeet

Dit citaat uit Mal. 3 : 1 is, ook als je daar verder leest, indrukwekkend. Johannes is *meer dan een profeet*. Om een uitlegger te citeren: „hij is niet alleen een groter profeet dan zijn voorgangers, maar hij heeft ook een hoedanigheid die hem van alle profeten onderscheidt... Hij is niet alleen een profeet, maar hij is zelve *voorwerp en vervulling van de profetieën* zijner voorgangers.”
Alleen al daarom kan Jezus zeggen: „... onder hen, die uit

ADVENT

Advent is wachten. Wachten en verlangen totdat het eindelijk gebeuren gaat wat werd voorspeld in de profetenzangen; wachten, tot God het woord vervult in daad.

Advent is luist'ren. Luist'ren en verlangen totdat de hemel lichtend opengaat en je omspoeld wordt door de englenzangen; luisteren, totdat je hart méézingen gaat.

Advent is komen. Komen met verlangen naar Bethlehem, waar God vlak bij ons staat en onze mond vervult met nieuwe zangen en waar geloof verandert in de daad.

Advent is bidden. Bidden vol verlangen opdat Gods rijk van vrede komen gaat; en Hij ons op de nieuwe aarde zal ontvangen waar ons verlangen in aanbidding overgaat.

Nel Benschop

Uit: Wit als sneeuw

Geachte lezers !

In verband met de komende feestdagen en de eisen van de P.T.T. inzake bestellingen van poststukken is dit nummer het laatste nummer van dit jaar. Dit nummer telt daarom ook 16 pagina's en verschijnt enkele dagen later dan normaal.

Wij hadden u dit graag eerder meegedeeld, maar wegens het niet tijdig op de hoogte zijn met de eisen van de P.T.T. was dat niet mogelijk. Onze excuses daarvoor! Het eerstvolgende nummer van Opbouw verschijnt dus op 5 januari 1979.

De redactie wenst u goede feestdagen en een gezegend 1979 toe.

De redactie

vrouwen geboren zijn, is er niemand opgestaan (als profeet) groter dan Johannes de Doper...
En: „indien gij het wilt aanvaarden: Hij is Elia die komen zou. Wie oren heeft, die hore!”
Dat hadden ze dus zelfs in de woestijn niet gedaan, niet gehoord, niet begrepen. De Elia waarvan Maleachi had geprofeteerd! (Mal. 4 : 5).
Nog eens die (ongenoemde) exegeet: „De Doper overtreft dus alle profeten, omdat hij niet alleen profeet is, maar voorloper en wegbereider van de Messias.” Elia, die komen zou — dat was toch voorzegd?
Met hem, Johannes, is de heilshistorie in een beslissende ontwikkelingsfase gekomen, onherroepelijk. Hij sluit een tadvak af en luidt tegelijk een nieuw tijdvak in: dat van het „koninkrijk der hemelen” — het nabij-zijn van het koningschap Gods en van, alweer, de dag des HEREN.
Is het een wonder dat Jezus dan „grote woorden” gebruikt: „Sinds de dagen van Johannes de Doper tot nu toe breekt het koninkrijk der hemelen zich baan met geweld („adderengebroid” enz.) en geweldenaars (Herodes!) grijpen er naar!”

Een antwoord van man tot man

Wie toen, als eerlang Simeon „de vertroosting van Israël verwachtte” (Luc. 2 : 25) kon het daarom nú weten — en zonder, als Simeon zo'n dertig jaar terug in geestvervoering te geraken bij het visionaire: „mijn ogen hebben uw heil gezien.”
Want de Heiland staat zichtbaar, tastbaar vlak voor hen.
Wie Johannes had gezien en gehoord, had niet een bevend riet noch een broodprofeet gezien, maar „de Elia die komen zou”, de bode,

voorloper, wegbereider van Gods Gezalfde: de Messias.

Terug nu naar die vraag. Een vraag van *mán* tot *mán*: zijt gij het... of hebben wij een ander te verwachten?

En het antwoord. Een antwoord van *mán* tot *mán*: „zeg...: blinden worden ziende, lammen wandelen, melaatsen worden gereinigd, doven horen, doden worden opgewekt *en* (de climax) *armen ontvangen het evangelie*” (vgl. Luc. 4 : 18, 19 = Jes. 61 : 1, 2).

Johannes had geëgd en geploegd en gezaaid — nu komt het gewas op. Johannes had hun de biecht aangezegd, in de woestijn, in woestijnkleding, levend van wat de woestijn te bieden had (Mc. 1 : 8). Een boetgeant die Israël de biecht aanzei. Een Elia die nog voor geen Herodes bang was, zo min als zijn voorganger voor Achab. Maar zoals zijn voorganger Elia de weg bereid had voor zijn opvolger Elisa (met zijn „huis, tuin- en keukenwonderen” — naar prof. B. Holwerda) zo volgt Jezus (Jahweh redt) Johannes (Jahweh is genadig). Na de boetgeant (de bijl ligt al aan de wortel der bomen) het lijfelijk Evangelie, het vleesgeworden Woord — nog geen zes maanden uit elkaar!

Gód geopenbaard in het vlees

En niet maar een nieuwe *bode*, maar het heil, de Heiland zelf: de lijfelijke vertroosting Israëls, méér dan Jes. 40 : 1 v.v., Eén die zijn volk zijn vlees te eten, zijn bloed te drinken zou geven om hun wezenlijke honger en dorst te stillen. Om Gods vrede op aarde te brengen en Gods welbehagen in mensen tastbaar te maken.

„... armen ontvangen het evangelie”. Armen: zachtmoedigen, ootmoedigen, terneergebogenen — alles wat maar het tegendeel is van hoogmoed. Armen — want wat zag Jezus voor zich? Luister: „toen hij de scharen zag, werd Hij met ontferming over hen bewogen, daar zij voortgejaagd en afgemat waren, als schapen die geen herder hebben” (Mt. 9 : 36).

Wat Johannes, de grootste der profeten, nog vragen moest: „zijt Gij het die komen zou, of hebben wij een ander te verwachten”, dat wéét „de kleinste in het koninkrijk der hemelen”, de simpelste ziel: déze is het — „zie, deze is onze God, van wien wij hoopten, dat Hij ons zou verlossen; dit is de HERE, op wien wij hoopten; laten wij juichen en ons verblijden over de verlossing die Hij geeft” (Jes. 25 : 9). In déze Jezus, die armen het evangelie doet ontvangen, is Gods Woord vlees geworden. Wie nu nog „een ander” verwacht, wacht tevergeefs. Want het heil is onder de mensen verschenen. God — niemand heeft ooit God gezien, maar de eniggeboren Zoon, die aan de boezem des Vaders is (die God van zeer nabij kent), die heeft Hem ons doen kennen (Joh. 1 : 18)!

H. DE JONG — AMSTERDAM

EEN DISCUSSIE (3)

En nu nog het kommentaar van ds R. Zuurmond op mijn stellingen over de vraag 'Hoe links/rechts is de kerk?'

1. De begrippen 'links' en 'rechts' zijn onhelder en zelfs misleidend, al was het alleen maar omdat zij de mogelijkheid van een 'gulden middenweg' suggereren. Ze moeten daarom concreet politiek worden ingevuld.

Onder 'links' wil ik verstaan: *socialistisch*, d.w.z. een politiek die bewust en concreet aanstuurt op een samenleving waarin economische (uitbuiting), politieke (onderdrukking) en ideologische (cultuurvernietiging) vormen van machtsmisbruik tot een minimum worden gereduceerd.

'Rechts' noem ik die politiek, die zaken als uitbuiting, onderdrukking en cultuurvernietiging bewust of onbewust laat voortbestaan of zelfs ondersteunt.

2/3. Het woord 'christelijk' wordt hier in levensbeschouwelijke zin gebruikt. 'Christelijk' is echter

Messiaans, het duidt op de weg van de Christus, de Messias van Israël. Deze weg staat kritisch op *alle* levensbeschouwingen, 'links' of 'rechts', 'christelijk' of 'onchristelijk'. 'Messiaanse politiek' kan derhalve nooit een claim zijn of een programma; als zodanig is het een zeer ónmessiaanse aanmatiging. Een politieke weg (praxis) die de weg van de Messias feitelijk, praktisch ten onder houdt, d.w.z. nopens of volens de partij kiest van de uitbuiters, de onderdrukkers en hun ideologie, is *anti-messiaans*. Ik wil niet ontkennen dat men dat soms ook bij zich noemend 'links' aantreft, maar het is toch typerend voor 'rechts'! Onze hele kapitalistische 'orde' is in deze zin anti-messiaans. Wanneer het socialisme ernst maakt en blijft maken met haar fundamentele keuze voor de onderdrukten heeft het in zichzelf de mogelijkheid van anti-messiaanse corruptie te herstellen. Het kapitalisme heeft die mogelijkheid niet.

4. Dit is twintigste-eeuws westers

personalisme en heeft met de bijbelse verkondiging weinig te maken. Persoonlijk verantwoordelijk is m.i. ieder voor zijn politieke *grondkeuze*, d.w.z. de beslissing bij welke historische beweging men zich als historisch wezen aansluit, resp. niet aansluit. Je kiest zelf je historisch milieu en een christen zal dat doen met het oog op de Messias. (Wij zouden dit een gelijkenis van de Doop kunnen noemen, zij het dat een politieke grondkeuze nooit een keuze voor altijd kan zijn, zoals bij de Doop). Binnen het patroon van deze grondkeuze is iedere verantwoordelijkheid een met anderen gedeelde, sociale verantwoordelijkheid. In de stelling van ds De Jong wordt de 'Persoonlijke Verantwoordelijkheid' pure ideologie, om niet te zeggen politieke mythologie.

5. De kerk zal, wanneer dat nodig is, volk en overheid ook hebben te wijzen op hun sociale verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld door onrechtvaardige maatschappelijke structuren (als het kapitalisme) openlijk aan de kaak te stellen.

6. Dit is een veel te eng (onbijbels, idealistisch) gebruik van het woord 'Woord'. 'Woord van God' (dabhar, logos) is ook — en zelfs allereerst — concrete geschiedenis, dáád van God. God stelt zich dus niet achter het Woord van de kerk, maar de kerk stelt zich achter het Woord van God, en betuigt dat (niet als idee, maar als realiteit) met haar daden en haar woorden. Onder omstandigheden kan dat zelfs het martelaarschap betekenen. Stelling 6 acht ik een uiterst bedenkelijk soort kerkisme, waarbij de kerk zichzelf opwerpt tot messiaans subject. Dat is het judaïsme waartegen Paulus zich zo nadrukkelijk keert.

7. Wij zouden eens moeten analyseren hoe dat gekomen is. Wellicht omdat de kerk wereldgelijkvormig was en onder het mom van hoge ethische en religieuze waarden feitelijk heulde met de machten van deze wereld?

8. Inderdaad moet de kerk zich nergens kritiekloos bij aansluiten. Maar de kerk zou wel degelijk nuchter, praktisch, op een gegeven ogenblik, gezien een gegeven situatie, zich openlijk bij een bepaalde politieke beweging kunnen aansluiten, zonder zich daardoor tot instrument van die beweging te laten maken.

Wat er nu gebeurt is dat de christelijke kerken in het Westen in grote meerderheid zich feitelijk — ondanks enige verbale afstand, maar dat is een ideologisch rookgordijn — volledig laten instrumentalisieren door de westerse kapitalistische orde, wier 'welvaart' (waarvan de sociale middenklassen waartoe de doorsnee kerkganger in Nederland behoort in veel opzichten profiteert!) ten koste gaat van de vernietiging van tweederde van de we-

MARIA TOT HAAR ZUGEND KIND

*Mijn liefste kind, nu ik zoo dicht
U bij mij zie en in mijn armen
Uw koude lijfje mag verwarmen,
Mij spieg'len in Uw oogenlicht,
Nu weet ik dat er geen geluk
Ooit mijn geluk zal overtreffen;
Moest ik de volheid gansch beseffen
Van deze vreugd, mijn ziel brak stuk.*

*Ik voel een brand, die niet te blusschen
Mijn hart en ingewand verschroeit.
Nu zóóveel vreugd mij zóó doorgloeit
Vind ik geen woorden, enkel kussen.
Hier zijn mijn lippen, hier mijn borsten,
Hier zijn mijn tranen, hier mijn melk,
Neem wat ik heb en laat naar elk
Ander geluk vergeefs mij dorsten!*

*Kind van den allerhoogsten God,
Mijn eigen Kind, mijn Zaligmaker,
Mijn Zuigeling en mijn Bewaker,
Mijn teerste zorg, mijn zaligst lot,
Mogen mijn tranen alles zeggen,
Waarvoor mijn mond geen woorden vindt,
Ik ben Uw moeder, Gij mijn kind,
God, dien ik in Zijn wieg mag leggen.*

Anton van Duinkerken

Uit: *Verzen op Kerstmis*

kerkelijk leven

reldbevolking en wellicht tenslotte van de gehele wereld. Wie alleen maar zegt dat hij of zij niet wil, maar zich onttrekt aan de feitelijke (economische, politieke en ideologische) strijd tegen dit systeem (in het socialisme noemt men dit de 'klassenstrijd') is een leugenaar in de bijbelse zin van dat woord.

9. Dat is geheel juist. Maar een burgerlijke geschiedenisopvatting (zoals bijv. bij H. Berkhof) past evenmin op het slot van de Bijbel. En het bij ds De Jong vigerende a-historisch personalistische idealisme al helemaal niet! Ik heb in de lijn van Barth en Miskotte altijd een *bijbelse*, dat is *kritische*, hermeneutiek bepleit. Daarin wordt de klassenstrijd, als feitelijk historisch gegeven, noch verabsoluteerd, noch ontkend. Als interpretament houdt hij een zekere relatieve betekenis, te vergelijken bijvoorbeeld met de historische chronologie of met de geografie van het antieke nabije oosten.

Tenslotte: in de discussie heb ik een paar keer gezegd dat ds De Jong net doet alsof de kerk (resp. zijn gemeente) een soort onbeschreven blad is, onttrokken aan iedere politieke en maatschappelijke praxis. Vanuit deze boven-historische positie zou de kerk dan op ieder willekeurig moment in volledige vrijheid — en ieder lid in 'persoonlijke verantwoordelijkheid' — kunnen besluiten politiek dit of dat te gaan doen. Maar dat is ideologisch gezichtsbedrog! De kerk en de kerkmensen maken deel uit van een maatschappij, een maatschappij die zijn eigen wetmatigheden kent, die zijn patronen oplegt aan zijn burgers of ze dit nu willen of niet. Om tot bewust politiek handelen te kunnen komen zal men eerst deze afhankelijkheden moeten doorzien, zal men moeten begrijpen dat men allermindst een onbeschreven blad is, maar een dikbedrukt blad waarop slechts met veel moeite en overleg iets is te veranderen. Van dit bewustzijn heb ik bij ds De Jong niet veel aangetroffen.

Rochus Zuurmond
28 november 1978

Tot zover de weergave van wat zakelijk door elk van ons beiden, zelfstandig en in eerste reactie op de ander, in de discussie van 4 oktober naar voren is gebracht. Twee totaal verschillende verhalen, zal iemand zeggen, en hij heeft gelijk. Ik zal proberen een grondlijn te trekken en dan zal blijken dat 't

verschil toch minder groot is dan we denken.

☆☆☆

De beslissende vraag die op de achtergrond staat, lijkt mij deze of ons bijbelse christelijke geloof een eigen politieke *probleemstelling* en *opstelling* meebrengt, ja of nee. Op grond van Psalm 2, die ik in mijn stellingen heb aangehaald, antwoord ik daarop bevestigend. Bij het beoordelen van wat er in het volkerenleven gaande is, stelt deze psalm immers vast: „'t Is tegen het gezag van God de HERE en tegen zijn gezalfde vorst gericht.” En uit deze *probleemstelling* volgt dan ook een *opstelling*: „Nu dan, gij koningen, handelt verstandiglijk...” Bij ds Zuurmond krijg ik de indruk

maatschappij, een maatschappij die zijn eigen wetmatigheden kent, die zijn patronen oplegt aan zijn burgers of ze dit nu willen of niet. Om tot bewust politiek handelen te kunnen komen zal men eerst deze afhankelijkheden moeten doorzien...”

Nu zou ds Zuurmond er gelijk in kunnen hebben, dat ik de invloed van de maatschappij en haar patronen onderschat. Ik zal inderdaad wel wat wereldvreemder zijn dan hij. Toch gaat het mij te ver dat hij hier spreekt van 'afhankelijkheden'. Is dit nu niet een buigen voor de 'machten', die Christus openlijk heeft tentoongesteld en over welke Hij heeft gezegevierd? (Coll. 2:15). Ik bedoel: moet de kerk en moeten de christenen zich er niet ten uiterste tegen verzetten dat zij zou(den)

maar wel stemt voor een motie van socialistische zijde in de Tweede Kamer.

Ik weet wel dat ds Zuurmond meer wil. Hij stelt zich in het politieke socialistisch op, waarbij hij goed blijft opletten of het socialisme bij zijn doelstelling blijft. Hiervan zeg ik dat hij het ideologische karakter van het socialisme onderschat. Hij beoordeelt het alleen 'nuchter' en 'praktisch', maar zelfs zo kan niet verborgen blijven dat het socialisme een zelfverlossingsleer is: „Wanneer het socialisme ernst maakt en blijft maken met haar fundamentele keuze voor de onderdrukten, heeft het *in zichzelf* (nadruk van mij) de mogelijkheid van anti-messiaanse corruptie te herstellen.” Ik geloóf dit niet en ik zie het ook niet.

☆☆☆

Veel christen-jongelui, ook onder ons, hebben de neiging, met ds Zuurmond mee, voor „links” te kiezen. Het zijn de slechtsten niet, die dit openlijk of bedekt willen en doen. Soms bekruipt me de gedachte dat we ze maar hun gang moeten laten gaan om ze zo homoeopatisch te laten genezen op die weg, als ze gaan inzien dat „links” inderdaad gedreven wordt door een zelfverlossend machtsdenken. Maar zullen zij, wanneer ze tot dit inzicht komen, de nederigheid opbrengen het te erkennen en terug te keren? De nederigheid voor God, wel te verstaan? Daarom toch maar blijven waarschuwen vooraf. En ze in prediking en catechese de evangelisch-politieke probleemstelling en opstelling voorhouden: 't gaat om de Here en Zijn Gezalfde.

Mochten ze dan door Gods genade bij deze probleemstelling en opstelling bewaard worden, ook bij hun 'nuchtere' en 'praktische' keuze voor „links”, dan zal het ook voor hen zoals voor ons allen, „hierop uitlopen dat gij zult getuigen” (Luk. 21:13). Nog eens: voor dat perspectief is ds Zuurmond zeker niet blind en dat verbindt ons.

Maar hij zou minder negatief kunnen doen over een kerk die fors op dit aambeeld hamert en zich er met kracht voor inzet om met haar prediking tot deze persoonlijke politieke verantwoordelijkheid toe te rusten. Want dit is geen boven-historische of docetische opstelling. Dat zou het zijn als dit getuigen a-politiek gekleurd was. Maar nee, wij zullen voor stadhouders en koningen geleid worden om Christus' wil, tot een getuigenis voor hen en voor de volken (Matth. 10:18). Het getuigenis waarover het gaat in mijn opsomming bij de toelichting op mijn stellingen 6-8, is een politiek gekleurd getuigenis, afgelegd óók ten behoeve van verdrukten, maar toch opgenomen in een breder en dieper probleemstelling dan die eigen is aan het socialisme: rechtvaardigheid (dat kan het socialisme nog volgen) en ingetogenheid (dat wordt het socialisme al te persoonlijk) en het toekomstige

KERSTMIS 1978

*gelooven op de klippen van het leven
gelooven tegen eigen wijsheid in
gelooven dat het licht je wil omgeven
gelooven in een steeds weer nieuw begin*

*aanvaarden dat je alles hebt verloren
aanvaarden dat je niet meer verder kunt
aanvaarden dat voor jou 't kind is geboren
aanvaarden dat jou leven is gegund*

*gelooven dat er een is die het aankan
aanvaarden dat jij muwslaat op jouw weg
gelooven in de wonderbare raadsman
aanvaarden dat hij voorgaat onder weg*

bartinha

dat het christelijke geloof niet komt met een eigen politieke probleemstelling en opstelling, maar kiest uit politieke probleemstellingen die door anderen gemaakt zijn. De voorkeur gaat daarbij uit naar de socialistische probleemstelling. Maar het christelijke geloof zit iets hoog en dwars, waarvoor het in geen enkel historisch milieu van deze wereld erkenning zal vinden: hoe staat het met de houding tegenover het koninkrijk van God en zijn Christus? Dat is een hoogst persoonlijke vraag die alleen maar hoogst persoonlijk beantwoord kan worden. Hiermee bedoel ik niet een personalistische vluchtweg, onder de politieke verantwoordelijkheid uit, te wijzen, nee — deze hoogst persoonlijke erkenning van Christus' Koningschap heeft politieke gevolgen, die (om het met woorden van ds Zuurmond te zeggen) onder omstandigheden zelfs het martelaarschap kunnen betekenen. Ds Zuurmond kenschetst dit als een boven-historische positie en wijst het af als ideologisch gezichtsbedrog. Want: „De kerk en de kerkmensen maken deel uit van een

moeten kiezen in probleemstellingen die haar van buitenaf worden opgedrongen?

Het gaat dan niet om een vrijblijvende 'gulden middenweg', maar om een weg waarop de kerk en de christenen van „rechts” en „links” smaad en zelfs vervolging te verduren zullen hebben.

☆☆☆

Ik geloof dat ds Zuurmond dit ook met mij eens is. En hier ligt dan ons diepste raakpunt. Hij schrijft immers toch ook: „Inderdaad moet de kerk zich nergens kritiekloos bij aansluiten. Maar de kerk zou wel degelijk nuchter, praktisch, op een gegeven ogenblik, gezien een gegeven situatie, zich openlijk bij een bepaalde politieke beweging kunnen aansluiten, zonder zich daarvoor tot instrument van die beweging te laten maken.” Nu, dit is voorzichtig gesteld: 'op 'n gegeven ogenblik' en 'gezien een gegeven situatie'. Hiermee kan ik wel uit de voeten. Hiermee kan m.i. ook een christen-politicus uit de voeten, die zich niet socialistisch organiseert,

oordeel (daar kan het socialisme niets mee) — Hand. 24 : 25.

☆ ☆ ☆

Dan doet ds Zuurmond nog een verwijt van kerkisme aan mijn adres (onder punt 6). Dit verwijt geeft een buitenverbands-vrijgemaakte reden om verwonderd op te horen: hoe nu? In 1968 ontkomen aan de strikken van het kerkisme, ben ik er dan nu nog of weer mee behept? Het is natuurlijk mogelijk bij zo'n hardnekkig kwaad. Maar nee, ik geloof dat ik in dit geval en buiten- en binnenverband wel in bescherming kan nemen tegen dit verwijt. Ik neem tenminste aan, en weet ook wel zeker, dat ook 'n binnenverbander het met stelling 6 (zoals trouwens met alle stellingen) eens kan zijn. Het is tenslotte niet om zo maar dat ik, zoals de lezer kan weten, G.P.V. stem.

Wat bedoelen wij, wat bedoel ik met de Woordmacht van de kerk? Dat de kerk haar eigen woord spreekt, waar God zich dan met zijn almacht achter zou stellen? Natuurlijk niet. Ik ben het helemaal met ds Zuurmond eens, als hij schrijft: „God stelt Zich dus niet achter het Woord van de kerk, maar de kerk stelt zich achter het Woord van God.” Zeker, maar dat neemt niet weg dat God aan Zijn kerk de opdracht geeft, profetisch Zijn Woord te spreken en dat Hij daar de belofte aan verbindt: al wat gij op aarde binden zult, zal in de hemel gebonden zijn en al wat gij ontbinden zult op aarde, zal in de hemel ontbonden zijn (Matth. 16 : 19; 18 : 18). God geeft Zijn kerk wel de macht of de *bevoegdheid* om Zijn Woord te spreken, maar Hij geeft aan Zijn kerk niet de macht of de *kracht* om Zijn Woord waar te maken. God geeft aan de kerk de sleutels van het koninkrijk, maar het koninkrijk blijft het koninkrijk van God.

De kerk predikt dus wel wat in de lofzang van Maria staat: „Hij stort machtigen van de troon en eenvoudigen verhoogt Hij; hongerigen vervult Hij met goederen en rijken zendt Hij ledig heen”, (Luk. 1 : 52, 53), maar daarmee is Maria's lofzang nog geen program van politieke actie geworden. Wij zouden ons ook aan het waarmaken van dergelijke woorden vertellen. Ik mag bij dit punt wel verwijzen naar mijn bijdrage in het boekje: 'Wat vindt U van het Getuigenis?', Wageningen 1972, pp. 40-49.

☆ ☆ ☆

De hele discussie van 4 oktober jl. nog eens overziende en overwegende blijf ik bij mijn opmerking aan het begin, in het nr. van 1 dec. jl., dat wat ds Zuurmond naar voren brengt, vooral op de praktische politiek gericht is, terwijl mijn bijdrage meer aan de principiële kant blijft. Ik wens mijzelf toe dat ik na kennisname van het politieke engagement van ds Zuurmond mijzelf uit reactie niet zal opsluiten in een a-politiek getuigenis. En ik wens ds Zuurmond toe dat hij in zijn politieke keuze voor het socialisme het politiek-eigene van de bijbelse probleemstelling en opstelling niet uit het oog zal verliezen.

Als deze raadgevingen of waarschuwingen beiderzijds ter harte genomen worden, is het niet onmogelijk dat wij langs verschillende wegen voor 'stadhouders' en 'koningen' (onder welke ook partij-bonzen en vakbondsleiders) geleid zullen worden en wij elkaar dáár zullen ontmoeten, — wij of onze medestanders.

Vanwege het uitvallen van het nr. van 22 december (om postale redenen) moet het in uitzicht gestelde vervolgartikel over de materialistische exegese even blijven wachten.

D. W. L. MILO — DALMALLY

KREET OM BESCHAVING

In een van de beste boeken, die ik vorig jaar las, trof ik een kreet om beschaving. Het was een kreet uit de diepte: uit de diepte van de laatste bange oorlogswinter en uit de diepte van het concentratiekamp. In zulke omstandigheden — honger, angst, kou, onzekerheid — kon men zich het zuiverste voorstellen, hoe een gelukkige wereld zou zijn. In de lange werkloze avonden sprak je met vertrouwde vrienden over een land, dat straks, bevrijd en herrezen, er anders en beter zou moeten uitzien dan het in de grauwe jaren dertig had gedaan. Zo deze schrijver, die haarfijn en gespannen als een vioolsnaar het volgende beeld tekende:

„God geve mijn woorden inhoud en kracht om de wereld straks te zeggen wat op het spel staat: de beschaving.

Gerechtigheid, die het goede prijst en bevordert en beloont, het slechte voorkomt, straft en verwijdt, maar na onderzoek, na horen van ook de bedreigde partij.

Gerechtigheid, die niet alles vereenvoudigen wil, allen over één kam scheren wil, maar individuen onderscheid en individuele belangen.

Gerechtigheid die de belofte hoogacht, een overeenkomst bindend acht, vrijheidsberoving met de grootste voorzichtigheid toepast, ja de menselijke vrijheid, geestelijke en lichamelijke, een der hoogste goederen acht en niet de slavernij roemt en verheerlijkt als ware de mens er ten pleziere van de Staat!

Gerechtigheid die onderscheidt tussen macht en recht, die niet bij voorbaat het recht acht te zijn bij de sterke maar veeleer geneigd is de zwakke te beschermen, hem macht te verlenen in zijn zwakte. gelijk-gerechtigdheid.

Beschaving is ook barmhartigheid, de helpende hand, het oprichtend gebaar, het meegeven van eigen goed. Zoveel barmhartige, verplegende, dienende gestalten zie ik nu: zendelingen en missionarissen, heilsoldaten, diaconessen, artsen, predikanten; Goddank dat ze er zijn.

Voorts bezonnen zachtmoedigheid, een zeer christelijk sersel, evenals verdraagzaamheid: geen ruzie, geen vechten, geen stompzinnig zich slaan op eigen borst vol blinde trots en opgeblazenheid, maar het overwegen van eens anders positie, de fantasie die zich verplaatsen kan in andermans gezichtspunt, het wikken en wegen van zijn argument, eventueel het zwichten daarvoor en het respecteren van zijn opvattingen, godsdienstige en maatschappelijke.

De deemoed en zelfverlooching die de naaste hoger acht dan zichzelf, het dienaarschap zich tot een eer rekent, gratis doet meegeven van wat gratis ontvangen is en dankbaar doet belijden: wat heb ik, dat ik niet ontvangen heb?

Veel, nog veel andere eigenschappen zijn de juwelen in de kroon van de edele mens — o, wat een schroeiende begeerte dikwijls in mij, klein, nuchter, vuil, arm mannetje — een edel mens te zijn...

Maar ik moet nog meer kwijt. Mijn kreet om beschaving, het is ook de aanhoudende kreet om schoonheid en om wetenschap, dikwijls zo vreemd verwant, dikwijls zo heerlijk verenigd. Er zijn gedachten, herinneringen zowel als toekomstschijnsels, die nauwelijks te dragen zijn omdat het contrast met het heden te groot is: het gevoelsorganisme kan de gevoelens niet aan.

Maar stil... de beschaving, die onschatbare, fonkelende beschaving van ons Holland, die zich uit in eigenschappen van karakter, ziel, geest en verstand, in godsdienst, kunst en wetenschap — die geleerd, gekoesterd, ingeschonken en gedronken wordt in ons heilig Hollands gezin dat ik verenigd zie om de tafel in een warme kamer onder lampes schijn. Gisteren, heden ook, morgen. Onvergankelijk; dat vernietigt geen Duitser. Dat is onsterfelijk. Ik wil in een roman voor ons Hollands gezin een monument oprichten, onze beschaving schetsen en vertellen hoe zelfs de meest duivelse macht ter wereld geen kans gezien heeft dit heerlijke te vernietigen”.

Wat zegt u, schone taal? Proza van de Tachtigers? Och nee. De Tachtigers verheerlijkten de schoonheid en maakten gloeiende kleuren, alleen om de schoonheid te schilderen. Die verhieven het middel tot doel. En prozaïsten kunnen intelligent en soms artistiek met de taal omgaan, ook zonder u vooruit te helpen. Maar hier gaat het om andere, betere, diepere en hogere zaken. Hier spreekt een bewogen mens, uit de diepte der ellende, over de vrede die op deze aarde mogelijk is. En hier spreekt een beschaafd mens over een der kostelijkste goederen, die een vrij volk kan bezitten: over beschaving. Dat hij daarbij ook schoon proza schept en

pastorale notities

Aan het eind van het jaar moet de redactie U een wisseling onder haar medewerkers melden, waar zij ook zelf even bij stil wil staan.

Gedurende meer dan vier jaar heeft ds B. Telder wekelijks een kleine rubriek in ons blad voor zijn rekening genomen. Aanvankelijk gebeurde dat onder de titel „Bijbelse raadgevingen”, later werd als titel „Pastorale notities” gekozen.

Het was voor elke lezer duidelijk dat op de achtergrond van deze artikeltjes een grote ervaring als predikant en pastor stond. Mede

daardoor zullen velen zich aangesproken gevoeld hebben door deze wijze dienaar van God en de gemeente.

Ds Telder heeft echter gemeend dit werk te moeten beëindigen.

Hoezeer het de redactie ook spijt, zij ziet geen andere mogelijkheid dan zich bij deze beslissing neer te leggen.

Echter niet zonder op deze plaats — mede namens tal van lezers — haar dankbaarheid te hebben uitgesproken voor de geboden raadgevingen en notities.

Met ingang van 1 januari aanstaande zal ds A. H. Algra uit Slidrecht de taak van ds Telder overnemen.

De redactie hoopt dat zijn artikeltjes in dezelfde behoefte zullen voorzien als de artikeltjes van ds Telder.

De redactie

„Veracht was hij, verstoten door de mensen . . . een man van wie men de ogen wendt; veracht (ook in Zijn geslacht) en door ons allen misprezen” (Jes. 53).

De échte Middelaar, die we nodig hebben, bróódnodig, is geen kindje-in-de-kribbe, is voor de ogen van de mensen niet aantrekkelijk, komt heel wat anders doen dan wij gedacht zouden hebben.

Het spreken over een „hemelman” doet ons vreemd aan, maar is het dat wel? Ja, „mensen buiten de kerk” zouden zo kunnen reageren, denken we. Van hen is zo iets te verwachten. En als zij een kerkdienst zouden meemaken, willen ze wel horen van iemand-uit-de-hemel, die dáár thuis hoort, zonder dat ze weten wat dat dan wel is. Maar voor ons?

Wordt dat Woord-van-ergernis in de diensten op de kerstdagen wel zó verkondigd en zijn we er als gemeente wel zó direct bij betrokken? Of verwachten wij ook iets bijzonders en wat dan wel?

Laten we hopen en bidden, dat er veel predikers zijn, die met de dichter lezen

In de Schrift

*In de Schrift
las ik een woord,
dat de zondaar op slag
vrolijk maakt.*

*Ik liep er mee
naar de kansel
en sprak over vergeving
om niet.*

En laten we dan als gemeente behoeft worden voor wat er volgt

*Een viering is er
niet geweest,
want er viel
een dodelijke
kilte.*

De hoorders wisten met dat eenvoudige Evangelie geen raad. „Is dat nu alles, en dan nog wel op een feestdag!”

*Heer,
leven willen ze,
bijna allemaal,
voor hun eigen,
voor hun godsdienstige
rekening
en niet voor rekening
van U.*

Er is niets méér te zeggen dan „Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat ieder die in Hem gelooft, eeuwig leven heeft” (Joh. 3).

*Woord was
een en al
en allesomvattend
erbarmen
in Christus.*

*Ik ging stil
naar huis,
omdat ik al binnen was,
eer ik
het wist.*

Hoe kerstfeest vieren?

Zonder verder op die vraag in te gaan: lees dit alles nog eens over, ook als een wegwijzer voor de komende dagen, voor ons leven.

Uit de bundels:

Wanneer ik bid
Brood en wijn

En toch . . .
Er is een woord

(uitgave Callenbach, Nijkerk).

J. POEDER — VOORSCHOTEN

BETHLEHEM

Van een 70-jarige Duitse dominee, die lang geleden enige tijd theologie gestudeerd heeft in Hongarije, samen met één van „onze” Hongaarse broederpredikanten, ontvingen wij een boekje met enkele van zijn levenservaringen, met name enkele uit de Tweede Wereldoorlog van achter het IJzeren Gordijn. Met veel genoegen heb ik een ervan voor U vertaald. Gaarne betuig ik hierbij nog mijn grote dank aan de oorspronkelijke schrijver en broeder voor zijn vriendelijke toestemming tot publicatie in ons blad.

J. Poeder

Waar ligt Bethlehem?

Bethlehem, dat is de plaats waar Gods Zoon, zelf ook God, op deze wereld kwam, waar zich voor korte tijd de hemel opende, en de engelen zongen: „Gloria in Excelsis Deo”. En op aarde in een stal lag Gods Zoon in de kribbe. Sindsdien vieren wij het Kerstfeest. Hebben wij ook in Rusland wel eens Kerstfeest gevierd?

Een broeder van mij was nog enkele jaren na het einde van de oorlog werkzaam als arts in een Russisch veldhospitaal, waar Duitse krijgsgevangenen behandeld wer-

den, tenminste als ze het geluk hadden om door een Russische arts hiervoor „geschikt” te worden geacht.

Het liep naar de eerste Kerst in krijgsgevangenschap in 1945. Hoe zouden de kameraden het doorstaan? Zouden ze het vieren, en zo ja, hoe? Of zouden ze het verdringen?

Op 24 december van dat jaar maakte mijn broeder nog een ronde door de verschillende vertrekken en kwam ook in de grote barak in het midden van het complex. Achter in een hoek waren een paar

kameraden bij elkaar gaan zitten om Kerstfeest te vieren. Ze hadden zich op de grote witgekalkte muur met houtskool een Kerstfeest voor ogen getoverd. In het midden een grote kerstboom met veel brandende kaarsen. Onder de boom de geschenken, zoals ze zich nog van thuis herinnerden of zoals ze het zich wensten, als ze eenmaal weer thuis zouden komen. Een kistje sigaren, een fles brandewijn, een omvangrijk gebrad en veel gebak.

Zo hokten ze daar bijeen en hun oor was gesloten voor het gezang van de engelen vanuit de hemel bij Bethlehem.

Mensen zonder hoop. Gevangenen, niet slechts krijgsgevangenen, maar gevangenen van hun aardse wensen en voorstellingen. Verstomd, zonder een woord op de lippen, of een melodie in het hart met toegesnoerde kelen en ingehouden tranen.

Op de vraag van de arts: „Vieren jullie dan geen Kerstfeest?” antwoordde één: „Hoe kan je nu Kerstfeest vieren in Rusland?”

En toch: precies daartegenover in een andere hoek van de barak zaten landgenoten die wel Kerstfeest vierden. Ze hadden dagenlang van te voren kleine gedeelten van hun broodrantsoen uit hun mond gespaard en dat gedroogd. Ook krantenpapier¹⁾ en geruilde tabak was voorhanden. Ze zongen liederen; of eigenlijk waren het slechts flarden van kerstliederen, die in hun ge-

heugen waren blijven hangen. Alleen de melodieën waren nog „compleet”, tenminste de bekende, zoals „Stille Nacht” en „O, die fröhliche . . .” en „Es ist ein Ros entsprungen”. En telkens was er ook wel iemand die kon helpen met de tekst.

Hun blikken werden gevangen door de tekening die één van hen daar op de kalkmuur had geschetst. Helemaal bovenaan een kolossale ster, van waaruit blinkende stralen gebundeld op een kribbe vielen, die in een stal stond. Daarin het kind Jezus. En een grote stroom van mensen was op weg naar deze kribbe.

Russische wachtposten ingepakt in gewatteerde jassen en met pelsmutsen op, die tot over hun oren kwamen en met het geweer over de schouder. En de gevangenen — met hun versleten en kale jassen, met een touw om het lichaam om ze bijelkaar te houden, waaraan ook het altijd meegenomen lege conservenblikje bungelde — met slepende gang.

Maar zie de „geest” in deze groep! De gezichten staarden hier niet naar de grond, maar reikhalzend drongen zij naar het licht dat uit de hemel kwam en op de kribbe in Bethlehem viel. En in grote letters stond boven dit alles geschreven — voor iedereen leesbaar en daarom met Duitse en Russische letters — „U IS HEDEN DE HEILAND GEBOREN!”

Nee, kerststemming in gebruikelijke zin was dit echt niet. Maar de kerststem was er, die was niet tot zwijgen gebracht. Dezelfde boodschap, eens door engelen uit de hemel meegenomen en op aarde gebracht, ze leefde, ze had zich verbreid. Ze wordt in Bethlehem, in Rusland en waar dan ook gezonden en zal nooit meer verstommen: „De Wereld ging verloren, CHRISTUS is geboren. Verblijdt U, Gij Christenen!”

1) Kranten waren er natuurlijk niet in de kampen. Men moest proberen of men een stuk van een Russische wachtpost kon bemachtigen. Van krantenpapier en tabak kon men dan sigaretten draaien.

Uit: Hinter Gottes Angesicht? Erfahrungen mit Gott in Russland von Gerrit Herlyn. Verlag H. Risius, 2952 Weener (Ems) - Risiusstrasse 6-8.

De vervulling

Naar Hebreëen 1 : 1-4

*God heeft vanouds gesproken
door der profeten woord,
met onze vaadren voort.
Hij ging onafgebroken
En elke nieuwe spreker
verhief zijn eigen stem,
toch gaven zij een zeker
getuigenis van Hem.*

*Nu aan het eind der dagen
heeft God de tijd vervuld
en al zijn welbehagen
is door de Zoon onthuld.
Wat de profeten zeiden,
voor ons maakt Hij het waar,
't geheim der oude tijden
is heden openbaar.*

*In Hem is al het zijnde
geroepen uit het niet,
Hij is begin en einde
van al wat er geschiedt.
Hijzelf, het stralend teken
van 's Vaders majesteit,
wil heden tot ons spreken
van Gods barmhartigheid.*

*Hij heeft uit al het leven
de smetten weggedaan,
de zonden zijn vergeven,
daarom spreekt Hij ons aan.
En Hij heeft, opgestegen
aan 's Vaders rechterzij,
de hoogste naam verkregen,
daarom spreekt Hij ons vrij.*

Jan Wit

Uit: Ministrale

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Drie kerken werden één

Op zaterdag 4 november jl. was er in het Congrespaleis te Brussel een dankdienst in verband met de eenwording van drie protestantse kerken in België: de hervormde kerk, de protestantse kerk en de gereformeerde kerken vormen nu de Verenigde Protestantse Kerk in België.

In die dienst is veel gezongen. In die dienst is ook veel gebeden en gedankt.

Als je bedenkt dat de protestanten in België ongeveer 1% van de gehele bevolking uitmaken, is deze eenwording van protestantse kerken een geweldige greep. Het is daad van betekenis temidden van een rooms-katholieke en onkerkelijke omgeving.

Ik ben niet goed op de hoogte met de kerkelijke geschiedenis van de protestanten in België. Ik kan de daad van eenwording ook niet beoordelen maar wil wel ernstig nemen wat in „De Stem” (een kerkelijk blad in België) hierover werd geschreven, nl.:

„Nu de Verenigde Kerk bestaat en de druk van het administratief werk

dat aan de eenwording voorafging, gaat verminderen, worden wij opnieuw geconfronteerd met de vraag: waarom eenheid? Zeker niet omwille van de eenheid als zodanig! Eenheid mag nooit tot doel worden. Zij is niet meer dan een middel. Het doel is een geloofwaardiger verkondiging van het Evangelie in de wereld. In zijn gebed voor de eenheid van zijn discipelen heeft Jezus in feite gebeden voor het heil van de wereld: „Mogen zij allen één zijn . . . opdat de wereld gelove dat Gij Mij gezonden hebt” (Joh. 17 : 21). Daar gaat het om: zending in de samenleving. En nu wij in het kader van het Belgisch Protestantisme een zekere mate van deze eenheid bereikt hebben moeten wij ons met volle overtuiging en met inzet van onze krachten wijden aan de opdracht van de Kerk: de boodschap brengen van het Goede Nieuws dat God deze wereld liefheeft”.

In hetzelfde blad wordt er ook op gewezen dat „het bereikte nog waar gemaakt (moet) worden”. Nogmaals: ik kan alles rondom deze éénwording niet beoordelen. Een aantal „reformatische en evangelische kerken en groepen zijn er niet bij betrokken”, zoals in het Reformatorisch Dagblad te lezen stond. En ook binnen de kerken die wél aan de éénwording meededen zijn er leden die bezwaren koesteren. Misschien wel terecht, want er is vandaag veel eenheid die ten diepste geen eenheid in Christus is. Toch zullen we voorzichtig moeten zijn in de beoordeling, zowel negatief als positief. Vast staat dat kerkelijke verdeeldheid beslist niet bevorderlijk is om

mensen voor Christus te winnen, integendeel, die verdeeldheid heeft velen van Christus vervreemd. Misschien kan deze kerkelijke éénwording in België grote betekenis hebben, misschien kan er een stuk werfkracht van uitgaan, misschien worden de kerken hierdoor méér aanspreekbaar en gaan ze méér aanspreken. Misschien kan er méér gearbeid worden, die arbeid is nodig want de oogst is groot. Misschien . . .

De Here Jezus heeft voor de éénheid van de Zijnen gebeden. De Zijnen zullen bereid moeten zijn véél hiervoor te doen, véél te vergeten teneinde véél te verkrijgen. Gods kinderen zullen bereid moeten zijn zichzelf te verloochenen, óók het kerkverband waartoe hun gemeente behoort, want óók dat kerkverband behoort tot al die zaken waarvan in de Bijbel wordt gezegd dat we ze moeten haten, d.i. op de tweede plaats zetten, terwille van de Here Jezus.

Laten de kerken in België het niet verwachten van een groter kerkverband, evenmin van een machti-ger organisatie. Het is het gelóóf dat de wereld overwint, ook het geloof in de door Christus gewilde eenheid.

„Door Hem gekocht, door Hem verlost zijn we allen als kindren van één groot gezin. Ontgloeit heel de aard in broedermin!

Moog' elke muur, die nog haar duizendtallen vaneen scheidt, vallen!” (Lied 312) Willen we dat écht: het omver vallen van die muren óf voelen we ons veilig achter onze eigen muur? Die vraag is van belang. Het antwoord ook.

J. MEULINK — ENSCHEDE

We bladeren de Kronieken van 1978 door

Ahasveros

In het boek Esther lezen we, dat koning Ahasveros, toen hij de slaap niet kon vatten, zich uit de kronieken liet voorlezen. In die kronieken stond opgetekend wat in de afgelopen jaren was voorgevallen. Dat doet ons denken aan de Oudejaarsdag. Dan plegen wij ook terug te kijken naar de gebeurtenissen van het afgelopen jaar. Meestal voeren deze overpeinzingen tot een wat weemoedige stemming. Het is mijn bedoeling om, nu wij aan het eind van het jaar 1978 staan, eens de kronieken van dat jaar door te bladeren. We beperken ons hierbij tot enkele vrij willekeurig gekozen politieke gebeurtenissen. Het ligt niet in de bedoeling u daarbij in een weemoedige stemming te brengen.

Internationaal

Dan beginnen we maar met eens over de grenzen te kijken. Het is een jaar geweest, waarin ook in ons werelddeel veel geweldpleging voorkwam. We behoeven slechts te noemen de Baader Meinhof Gruppe in Duitsland en de Rode Brigades in Italië. De laatsten ontvoerden oud-premier Morro en maakten hem op afschuwelijke wijze af. Ontvoeringen waren aan de orde van de dag. Ik noem nu slechts de ontvoering van en de moord op baron Bracht in België. Velen, die vooraanstaan door macht of geld, of beide, voelen zich bedreigd en voorzien zich daarom van een particuliere lijfwacht of ook wel van een gepantserde auto. De arm van de overheid blijkt niet meer bij machte te zijn de „ongebondenheid der mensen” te bedwingen. Een jaar ook van opstanden, onlusten en oorlogen.

In Iran woeden felle bloedige gevechten en de pauwentroon schijnt te wankelen. Een ontwikkeling, die voor het Westen grote gevolgen kan hebben.

In Zuid-Afrika, Namibië en Rhodesië blijft de strijd voortwoeden zonder dat er veel uitzicht is op betere tijden.

Uit Vietnam vluchten duizenden weg om hun vege lijf te redden.

In Cambodja heerst de afschuwelijke terreur van de Rode Khmer.

Tussen Ethiopië en Somalia zijn gevechten geleverd in de Ogaden.

In Argentinië vinden nog steeds gewelddaden plaats. In Chili ernstige schending van mensenrechten.

Over de landen achter het IJzeren Gordijn zijn mensenrechten helemaal niet in tel. Daarover wordt minder gesproken. Omdat men het gewoon is geworden, of omdat men selectief verontwaardigd is?

In Libanon heerst een burgeroorlog, terwijl tevens bezettingen door Syrië en Israël plaats vonden.

Oeganda is Tanzanië binnengevallen.

In Nicaragua was een bloedige opstand.

In Zaïre boden Franse en Belgische parachutisten hulp, nadat in Shabe honderden mensen vermoord waren.

En zo zou ik nog wel even door kunnen gaan.

Een jaar ook van *schandalen*.

In Duitsland moest minister Leber aftreden wegens een af luisterschandaal.

In Zuid-Afrika ging minister Mulder heen wegens misbruik van geheime fondsen.

In Engeland wordt de vroegere leider der liberalen beschuldigd van medeplichtigheid aan moord.

In India wordt een onderzoek ingesteld naar het gedrag van de gewezen premier mevr. Gandhi.

In Italië trad president Leone af na beschuldiging van corruptie.

Een jaar waarin de samenwerking in Europa weinig voortgang maakte. Wel maakt men zich op voor het houden van rechtstreekse verkiezingen, maar de stichting van een Europese Monetaire Unie wil niet van de grond komen.

Om niet helemaal in mineur te eindigen nog een paar opwekkender ontwikkelingen uit de kronieken van dit jaar.

In China krijgt de ideologie van Mao Tse Toeng na het optreden van Hoe als premier minder invloed.

Egypte en Israël voeren onderhandelingen en schijnen de oprechte wil te hebben om tot overeenstemming te komen.

En tenslotte schijnt Jimmy Carter het vak van president langzamerhand wat beter onder de knie te krijgen.

Nederland

En dan nu ons eigen land. Wat hier gebeurt, beroert ons natuurlijk het meest. Helaas bleef ook ons land niet gespaard voor geweldpleging.

Na de gijzelingsacties van de Zuid Molukkers in Wijster, Amsterdam en de Punt kregen we dit jaar de bezetting van het provinciehuis te Assen.

Ook deze actie kostte weer mensenlevens. Het onoplosbaar lijkende probleem der Zuid Molukkers wordt daarmee in elk geval niet tot een oplossing gebracht. Het gevaar van rassentegenstellingen wordt vergroot. Trouwens ons land, dat altijd vooraan staat om andere volken te vermanen over de behandeling van andere rassen, geeft er steeds meer blijk van zelf ook niet van rassendiscriminatie afkerig te zijn. Hoe moeilijk kan men er toe komen om Surinamers en anderen wier huidskleur van de onze afwijkt te accepteren.

Maar ook anderen ondervinden deze discriminatie. Hoe moeilijk blijkt het niet om woonwagengedwongen en zigeuners geaccepteerd te krijgen.

Ten aanzien van corruptie en schandalen steekt Nederland nog vrij gunstig af vergeleken bij vele andere landen.

Wel deed koopsompolisaffaire veel stof opwaaien, maar inhoudelijk bleek er weinig aan de hand te zijn. Gelukkig het volk, dat zich daarover nog opwindt.

Ernstiger is, dat steeds weer beschuldigingen tegen Prins Bernhard worden geuit. Het is duidelijk, dat tegen de Prins der Nederlanden een hetze wordt gevoerd. Het houden van heksenjachten blijkt voor bladen als de „Haagse Post” nog altijd een aantrekkelijke bezigheid.

Grote opwindning veroorzaakte onlangs de vrijlating van Menten. Op zichzelf is deze vrijlating op juridische gronden niet zo'n vreemde zaak. Van belang is wel, waarom deze zaak in vroeger jaren niet is doorgezet. Op dit moment valt daarover nog weinig te zeggen.

Het meeste politieke tumult is in dit jaar wel veroorzaakt door het optreden van het kabinet-Van Agt en de confrontatie van dit kabinet met de Tweede Kamer.

Bij het optreden van dit kabinet zijn de decors wel volledig veranderd en het is duidelijk, dat menigeen er nog grote moeite mee heeft nu een ander politiek spel te moeten spelen.

De leider van de P.v.d.A.-oppositie, Den Uyl, blijft zich gedragen als een mokkend kind, dat maar niet over zijn verlies kan heenkomen.

Het C.D.A. schijnt nog steeds niet zeker te weten, of men wel goed gedaan heeft om voor samenwerking met de V.V.D. te kiezen. Het lijkt wel of velen nog steeds met heimwee terugzien naar de samenwerking met de P.v.d.A. Soms laat de fractie het beeld zien van een onwillige ezel, die

DE JONGEREN EN HET KERSTFEEST

*Ze voelen wel, dat het toch zó niet moet:
niet enkel met die uiterlijke dingen,
ja, wél een kerstboom en vooral het zingen,
maar wat daarbij komt doen ze met bezwaard gemoed.*

*Ze hunkeren wel naar gezelligheid,
en naar de warme sfeer van welbehagen
maar kunnen zich soms plotseling afvragen:
Is zó het feest geen vloek in deze tijd?*

*Ze zien heel scherp door alle kaarslicht heen,
ze willen Bethlehem ook niet verwarren
met iets, dat tot historie moest verstarren
omdat de Christus uit het feest verdween.*

*God heeft hun vragend zoeken wel verstaan:
Toen engelen de komst van Jezus meldden
en herders naar de stal van Bethlehem snelden
zijn er ook jonge herders meegegaan...*

Nel Benschop

Uit: Een vlinder van God

door de klappen van baas Van Agt wordt voortgedreven op een pad, dat men toch eigenlijk niet op wil.

De V.V.D., gewend aan de felle oppositie van Wiegel moet nog wat wennen aan de vriendelijke leiding van Rietkerk als aanvoerder van een kabintsgetrouwe fractie.

Het is duidelijk, dat D.66 onder leiding van de slimme Terlouw de oppositierol het beste speelt.

Op 16 januari kregen we de regeringsverklaring van het kabinet-Van Agt. Al vanaf het begin kreeg het kabinet te maken met de felle oppositie van de P.v.d.A. en de aarzelende houding van het C.D.A. En zo is de situatie het hele jaar door gebleven.

Het begon met een discussie over het Ultracentrifuge-project te Almelo. Van de kant van het C.D.A. (v. Houwelingen) was men erg gekant tegen levering aan Brazilië, als er niet voldoende waarborgen waren voor vreedzaam gebruik.

In februari kregen we de discussie over de neutronenbom. Kort tevoren had de C.D.A.-fractie de productie daarvan afgewezen.

Dit leidde tot een controverse tussen Van der Klauw en Kruisinga. Op 4 maart diende Kruisinga zijn ontslag in. Als reden gaf hij op zijn afwijkend standpunt over de neutronenbom. Er waren overigens redenen te over om het heengaan van deze bewindsman te wensen. In minister Scholten werd een goede vervanger gekregen voor de niet van ijdelheid gespeende Kruisinga.

Op 29 februari werden Statenverkiezingen gehouden, die vooral voor het C.D.A. winst bracht. Deze partij werd daardoor de grootste.

Behalve D.66 verloren alle kleine partijen. De kleine partijen schijnen op dit moment het getij tegen te hebben. Hoewel velen deze ontwikkeling toejuichen, waag ik toch te betwijfelen, of dit wel een gunstige ontwikkeling is.

Op 7 maart werd tegen de zin van Van Agt een anti-neutronenbom-motie aanvaard.

Ook de verkiezingen voor de Gemeenteraad op 31 mei liepen voor het C.D.A. weer gunstig af.

Deze verkiezingen lieten zien, dat men over het algemeen wel vertrouwen in het kabinet-Van Agt had.

Daar elke Minister van Binnenlandse Zaken weer een andere opvatting heeft over de bestuurlijke herindeling, kwam Wiegel nu met een gewijzigd voorstel, nl. om te komen tot 17 provincies. Het waren er eerst 44, toen 24, nu 17. Ik hoop, dat zijn opvolger zal voorstellen het getal maar te laten op 11. Wanneer men toch iets nieuws en beters zou wensen, zou men het aantal moeten verminderen tot b.v. 5. Dan was er ook meer mogelijkheid tot decentralisatie van rijkstaken.

Een grote dag voor het kabinet-Van Agt was 30 juni. Toen werd „Bestek 81” ingediend. Dit bestek gaf de hoofdlijnen voor het financieel en sociaal-economisch beleid voor de middellange termijn. Het doel is om de werkloosheid terug te dringen tot 150.000, de inflatie te verminderen tot 2 à 3% per jaar, het rendement van de bedrijven te verbeteren en investeringen te bevorderen. Daardoor is een ombuigingsoperatie nodig van 10 miljard, een aanzienlijke beperking van de stijging van de collectieve lastendruk en inkomensmatiging.

Op 23 juni werden we voor het eerst geconfronteerd met een door de wet verboden staking van ambtenaren. In december kregen we het vervolg. Op 7 juni was er een fel Kamerdebat over het besluit van het kabinet om de defensieuitgaven met 3% per jaar te doen stijgen.

De begroting voor 1979 stond uiteraard in het teken van „Bestek 81”. Op dit moment zijn de discussies daarover nog aan de gang. Helaas geeft de meerderheid van de Kamer nog al eens de indruk, dat men deze grote operatie niet goed aandurft.

Tussen de bedrijven door kregen we in september weer een debat over de Urenoorzaak en in oktober een over de neutronenbom.

Bij dat laatste debat gaf Van Agt te kennen, dat dit debat geen bijdrage leverde tot verheffing van het gezag van het parlement.

En zo gaat de regering moeizaam voort.

Intussen gingen twee mensen de C.D.A.-fractie verlaten. Eerst Boersma, omdat hij het met de fractie niet eens was. Later Aantjes wegens de onthullingen over zijn houding in oorlogstijd. Over de laatste is veel geschreven. Als vriend van Aantjes wil ik mijn commentaar sober houden.

Hoewel ik zijn politieke inzichten de laatste tijd niet altijd kon delen, vind ik het jammer, dat iemand, die zich zo aan de christelijke politiek heeft gegeven op deze wijze moest heengaan. Zijn terugtreden is een verlies voor de fractie van het C.D.A. Het is niet gemakkelijk iemand te vinden, die deze nog niet zo homogene club bij elkaar kan houden.

Dit alles in aanmerking nemende is het niet zo vreemd, dat de laatste opiniepeilingen voor het C.D.A. aanzienlijk minder gunstig zijn.

Dat zal niet liggen aan de minister-president Van Agt, die in zijn ambt groeit.

Epiloog

Het waren enkele willekeurige bladzijden uit de kronieken van 1978.

Niet zo'n opwekkende literatuur.

Internationaal veel geweld, opstand, onderdrukking en corruptie.

Nationaal een politiek nog al bewogen jaar met veel fricties tussen kabinet en parlement.

De welvaart is in Nederland achteruit gegaan en men heeft niet de moed de bakens te verzetten.

De invloed van de christelijke ethiek neemt af. Daarmee de mogelijkheden van de overheid om christelijke wetten te maken.

Toen Ahasveros de kronieken liet voorlezen, bemerkte hij, dat hij tegenover Mordechai tekort was geschoten en hij haastte zich deze fout te herstellen.

Waarin zijn wij als nederlandse natie tekort geschoten?

Wat hebben wij ervan gemaakt?

Daar is veel waarover we ons moeten schamen. Daar zijn veel fouten gemaakt.

Dat is onze gemeenschappelijke schuld.

We hebben de neiging om over anderen te klagen.

Het is beter aan het eind van het jaar 1978 onze gemeenschappelijke schuld te belijden en te bidden of God ons de kracht mag geven ons leven in 1979 in dienst te stellen van Zijn Koninkrijk.

De wereld lijkt wel een chaos. Het onrecht lijkt te overwinnen.

Maar laten we het niet vergeten, dat 1978 het jaar was van onze Heer, die de Koning is van alle koninkrijken der aarde.

Daarom was 1978 toch ook een gezegend jaar en mogen wij vol vertrouwen 1979 tegemoet gaan.

8 december 1978.

H. J. JAGER — KAMPEN

Zo was het (23)

In het vorige praatje (artikelje in de krant) heb ik het gehad over Matth. 22 : 14: „Want groot is het getal van geroepen, maar klein het aantal verkorenen”. Ik wil daaraan nog iets toevoegen. Men zou kunnen zeggen: De verkiezing is voor de gelovigen toch een zaak van het verleden? Kan het uitgekomen worden in deze tekst nu wel toekomstig zijn? Kan het wel betekenen, dat in verhouding tot de massa geroepen het getal klein zal zijn van hen, die worden gekozen of zullen gekozen worden om in te gaan in de eeuwige heerlijkheid? Naar mijn overtuiging kan dat heel goed. Theologen zijn geneigd om aan een woord altijd dezelfde betekenis te hechten. Verkiezing is volgens hen in de Bijbel altijd verkiezing van eeu-

wigheid. In elk geval een zaak van het verleden. Dan zou het verkozen worden in Matth. 14 dus niet kunnen betekenen: gekozen worden aan het einde der dagen.

Maar laten we eens kijken naar andere woorden. Bijv. wedergeboorte. Algemeen leeft de gedachte, dat wedergeboorte is het allereerste begin van levensvernieuwing. Maar in Matth. 18 : 29 betekent het woord wedergeboorte de vernieuwing van hemel en aarde, wanneer „de Zoon des mensen zal zitten op de troon van Zijn heerlijkheid”. Dus heel wat anders dan wat wij gewoonlijk onder wedergeboorte verstaan.

Een ander voorbeeld is de betekenis van zaligheid, beter: redding. Wie in de Here Jezus gelooft is gered. Zoals er staat in Ef. 2 : 8: „Want uit genade zijt gij gered”. Met geloof is de redding begonnen. Maar in Fil. 2 : 12 lezen we: „Blijft uw redding bewerken”. We zullen dus voortgaan onze zaligheid of redding te werken. Niet in het verleden maar in het heden. Terwijl de Here Jezus de redding plaatst in de toekomst, als Hij zegt: „Wie volharden zal tot het einde zal gered worden”. Onze redding is dus een zaak van verleden, heden en toekomst. En zo kan verkiezing duiden op een daad Gods in het verleden, maar ook in de toekomst. Zoals in Matth. 22.

Over verkiezing is nog veel meer te zeggen. Wanneer we daarover spreken hebben we het niet over een dor en moeilijk leerstuk, maar over de verkiezende God. Over de Vader van onze Here Jezus. Over diens verkiezende liefde. Over Zijn Welbehagen of Heilswil. Geleerden en ongeleerden hebben van verkiezing een leer gemaakt. Meestal vol van dreiging en angstwekkend. In elk geval zwaar om te verstaan. Waarover men liever maar niet spreekt. Er zijn voorgangers, die beweren dat de verkiezing behoort tot de „verborgen dingen” die voor de HERE onze God zijn”. Maar ik zeg rustig dat dit niet waar is. In Deut. 29 : 29 is sprake van die „verborgen dingen”. Die voor de HERE zijn. Wat de toekomst brengen zal is voor ons verborgen. Dat weet God alleen. Hoe oud we zullen worden, of we gezond of ziek zullen zijn, enz. enz., dat is ons niet geopenbaard. Dat is niet bekend aan „ons en onze kinderen”. Voor ons heeft de HERE geopenbaard Zijn beloften en eisen. Onder het O.T. door Mozes. Dat alles is ons veel duidelijker geopenbaard door Jezus Christus. Door het Evangelie. En daartoe behoort ook, dat God in Zijn verkiezende liefde naar ons heeft omgezien. En dat Hij niet wil dat wij verloren gaan. En dat wij daarop vertrouwend Hem zullen kennen in al ons doen en laten. Dan zal Hij ons door alles heen helpen. Tot in eeuwigheid.

Het is een wonderlijk geval. De HERE openbaart ons in de Schriften Zijn verkiezende liefde. En zouden wij daarvan moeten zwijgen? In dat zelfde boek Deuteronomium, waar sprake is van de „verborgen dingen”, wordt ook gesproken van verkiezing. Ik denk aan Deut. 7. Waar de HERE tot Zijn volk zegt, dat het zich niet moet vermengen met de heidenen. Waarom niet? Omdat het een volk is, dat bij HEM behoort. Omdat zij het volk van God zijn. En waarom zijn zij het volk van God? Omdat Hij hen daartoe verkoren heeft. Het staat zó in Deut. 7: „Gij zijt een volk, dat voor de HERE uw God heilig is; u heeft de HERE uw God uit alle volken op de aarde uitverkoren om zijn eigen volk te zijn. Niet, omdat gij talrijker waart dan enig ander volk, heeft de HERE Zich aan u verbonden en u uitverkoren; veeleer zijt gij het kleinste van alle volken. Maar omdat de HERE u liefhad en de eed hield, die Hij uw vaders gezwoeren had, heeft de HERE u met een sterke hand uitgeleid en u verlost uit het diensthuis, uit de macht van Farao, de koning van Egypte. Opdat gij zoudt weten, dat de HERE uw God de enige God is, de trouwe God, die het verbond houdt en de goedertierenheid jegens hen, die Hem liefhebben en zijn geboden onderhouden, tot in duizend geslachten; maar aan ieder persoonlijk van hen die Hem haten, oefent Hij vergelding door hen te gronde te richten... Onderhoud dus de geboden van de HERE, die ik u heden gebied na te komen.”

Hieruit leren we in elk geval twee zaken:

1e. Geen volk of mens heeft het aan zichzelf te danken, dat hij mag behoren tot het volk van de HERE. Gods onverdiende liefde is de bron van heil. Wij kunnen niet verklaren waarom Israël het verkoren volk van God was. Zo heeft het God behaagd. En dat geldt ook van de gemeente van de Here Jezus.

2e. Dat Israël verkoren is om Gods volk te zijn is geen vanzelfsprekende waarborg, dat het behouden zal blijven. Het mag rekenen op Gods beloften. Maar het heeft zich ook te houden aan de eisen van Gods verbond. Als het volk van zijn kant de HERE liefheeft, Hem dient, als een heilig volk leeft, dan zal het gezegend worden. Dan zal het in het beloofde land komen. Het zal Gods verkiezende liefde niet moeten beschamen. Maar als het de HERE verwerpt, dan zal Hij het ook verwerpen. Als het moppert en opstandig wordt en terug verlangt naar de vleespotten van Egypte, dan zal het in de woestijn omkomen. Zoals het ook in de wildernis omgekomen is.

Dat wilde niet zeggen, dat het voor altijd met dat volk afgelopen was. De

HERE heeft een volgend geslacht weer verkozen om in het beloofde land binnen te gaan. Maar het blijft gelden: een geslacht of generatie, die de HERE en Zijn liefde afwijst en de rug toekeert zal vergaan.

Misschien zal iemand zeggen: Zo was het onder het Oude Verbond. Zo stond het met Israël, dat leefde onder de Wetsbedeling. Maar met de gemeente of het volk Gods onder het Nieuwe Testament of Verbond zal het toch wel anders staan? Ik durf rustig zeggen, dat het zo met de gemeente nog staat. Als bewijs voor mijn bewering haal ik aan een duidelijke tekst uit het N.T. 1 Petrus 2 : 9: „Gij echter zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilige natie, een volk van Gods eigendom, om de grote daden te verkondigen van Hem, die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht; u, eens niet Zijn volk, nu echter Gods volk, eens zonder ontferming, nu in zijn ontferming aangenomen”.

Dat schreef Petrus in zijn dagen aan gelovigen, die het Evangelie gehoorzaam geworden waren. Vroeger waren ze heidenen, levend in de duisternis. Zonder God en zonder hoop in de wereld. Maar door het Evangelie, door Gods verkiezende liefde, waren ze getrokken tot het wonderlijke licht van Zijn genade. Een volk van koningen en priesters. Daar lag een ontzaggevoel voorrecht in. Wat een zegen verkoren te zijn, geroepen te zijn en te staan in de zon van Gods ontferming. Uit louter genade. Zonder enige verdienste, ja tegen alle verdienste in. Alle roem is eenvoudig uitgesloten, onverdiende zaligheiden hebben zij van God genoten. Ze konden alleen maar roemen in Gods vrije gunst.

Maar daarin ligt ook een grootse roeping. Om de grote daden van God te verkondigen. Om als profeten Zijn naam te belijden. Om als koningen en koninginnen te strijden tegen alle ongerechtigheid. Om als priester Hem te dienen en hun leven te offeren. Om zo levende brieven van Jezus Christus te zijn. Om niet in hun oude plunje door te blijven lopen maar een feestkleed aan te trekken. Om de oude mens af te sterven en als nieuwe mensen op te staan.

Ook voor ons is het een machtig voorrecht bij de gemeente van de Here Jezus te behoren. Wij hebben dat niet verdiend, maar alles verbeurd. Maar ook voor ons is er een grootse roeping. Om af te leggen elke zonde, die bij ons op de loer ligt. Om te jagen naar de heiligmaking. En om zo onze roeping en verkiezing vast te maken. En over dit laatste wil ik nog iets zeggen of liever schrijven.

Bovengenoemde woorden komen voor in 2 Petr. 1 : 10: „Beijvert u daarom des te meer, broeders (en zusters) om uw roeping en verkiezing vast te maken of te bevestigen; want als gij dit doet, zult gij nimmer struikelen. Want zó zal u rijkelijk worden verleend de toegang tot het eeuwige Koninkrijk van onze Here Jezus Christus”.

Dat lijkt een vreemde gedachte: onze verkiezing vast maken oftewel bevestigen. Eeuwen lang is er bij de gemeente ingehamerd of ingepoot om zo te zeggen: Uw verkiezing ligt vast in Gods eeuwige, verborgen raad of besluit. In sommige (of vele?) kerken is het verkondigd: zijt gij verkoren dan zijt gij verkoren. En dan wordt ge automatisch behouden. Dan hebt gij de schapjes op het droge. Dan zijt gij binnen. En binnen is binnen. Dan kunt ge de handen wel over elkaar leggen en in rust verder leven. Ge zult het eeuwige Koninkrijk van God beërven krachtens een wet van Perzen en Meden, die onveranderbaar is. Neen nog sterker, krachtens een onwrikbaar raadsbesluit. Een lotsbestemming van eeuwigheid tot eeuwigheid. Dat was dan gelukkig voor de verkorenen. Althans voor hen, die aan de weet kwamen, dat hun namen stonden in het boek der verkiezing tot eeuwig leven. Alleen maar, daar was moeilijk achter te komen. Eigenlijk had niemand volstreekte zekerheid persoonlijk verkoren te zijn. Wie kon in Gods verborgen raad een kijkje nemen? Ik heb wel eens iemand ontmoet, die door kenmerkonderzoek er achter kwam. Soms ook maar voor een tijd. Ik heb ook wel iemand gekend, die in diepe donkerheid heenging.

Zulk een besluit was dan wel mooi voor verkorenen. Maar als iemand nu eens van eeuwigheid verworpen was? Dat kon toch ook. En daaraan was ook niets te veranderen. Dát stond ook van eeuwigheid, onwrikbaar vast. In een „verschrikkelijk besluit”, zoals dat genoemd werd. Zo werd in sommige kerken gepreekt. Zo wordt nog in sommige (of vele?) kringen gedacht. En waarschijnlijk leeft dat nog voort in veler gedachten. Men kan toch maar nooit helemaal zeker zijn van z'n verkiezing, zo meent men.

Stelt u zich gerust. Zó is de HERE niet. Zó is de Vader van onze Here Jezus Christus niet. Hij is een God van eeuwige liefde. In Zijn verkiezende liefde heeft Hij ons geroepen tot het licht van Zijn genade. Onze voorvaders waren heidenen. Tot hen is het Evangelie gekomen. Dat was verkiezing. Daar heeft God voor gezorgd. En daaraan is het te danken, dat ook wij die Blijde Boodschap mogen kennen. De Boodschap van vergeving en leven. Daardoor mogen wij het weten, dat God geen plezier heeft

in ons verderf, maar in ons leven. Hij heeft behagen in ons behoud. Door het gelóof mogen we weten te behoren tot Zijn verkoren volk. Dat wij gedoopt zijn, dat wij bij het Evangelie zijn opgevoed, dat wij het mogen geloven. Dat is vrucht van Gods verkiezende liefde.

Maar dat heeft God niet gedaan om ons nu zonder vrucht en zonder werk te laten. Wij mogen niet als werkelozen toezien, tot de HERE ons opneemt in Zijn heerlijkheid. Wie er zo over zou denken, maakt van Gods verkiezende liefde een duivels oorkussen. De HERE zegt: Ik riep u, ik verkoor u. Maar maakt die roeping en verkiezing nu ook vast. Wij worden verkozen en geroepen tot dienst. Wij worden geroepen om „heilig en onberispelijk te zijn voor Zijn aangezicht”. Wij mogen, maar moeten ook, zorgen dat wij in vaste dienst komen van de HERE. Hoe? Dat kunnen we lezen in 2 Petrus 1 : 5: „Schraagt met betoon van alle ijver door uw geloof de deugd, door de deugd de kennis, door de kennis de zelfbeheersing, door de zelfbeheersing de volharding, door de volharding de godsvrucht, door de godsvrucht de broederliefde en door de broederliefde de liefde jegens allen”. Kort samengevat: Bevestigt uw roeping en verkiezing door een leven naar aanwijzing van het Evangelie. Staat op tot de vreugde van de dienst van God. Tot roem, niet van onszelf, maar tot roem van Gods welbehagen.

Mogelijk de volgende keer verder over deze tekst.

KERSTFEEST

*De kerstboom brandde, en de kaarsen dropen,
de koelkast bergt de rest van de kalkoen.
We zijn zojuist een straatje omgelopen.
Wat moet je anders na zo'n feestdag doen?
De kerstplaat is gedraaid, de kind'ren zongen.
Wat heerlijk God, om nog een kind te zijn.
De blijdschap wordt bij ons zo vaak verdrongen
door zorgen, of door ziekte, of door pijn.
Een kerstbal valt in scherven voor mijn voeten,
de laatste gast vertrekt; de rust keert weer.
Nu heb ik tijd om Christus te begroeten,
zomaar gewoon, zonder decemBERSfeer.
Wijd staan de deuren van mijn leven open.
Ik ben gereed, wilt U weer binnengaan?
Ik ben Uw kribbe vaak voorbij gelopen
maar had geen tijd om er bij stil te staan.
Mijn laatste kaars zal ik voor U ontsteken.
Komin mijn hart, en vier met mij Uw feest.
Bereid U plaats, en wil weer met mij spreken.
Wat zegt Ge Heer, — bent U niet weg geweest?*

E. Yskes-Kooger

Uit: *Als glas in de zon*

boekbespreking

Drs H. de Jong,
„De twee messiassen”
(31 preken over het boek
I Samuël);
uitgegeven bij J. H. Kok,
Kampen; in paperback-vorm;
prijs f 28,50.

In dit boek werpt drs H. de Jong zijn brood uit op nog andere wateren dan het Amsterdamse IJ en daar doet hij goed aan. Hij heeft ons veel mogen geven. Wij rekenen Samuël (I en II) tot de

historisch-profetische boeken. Nu heeft de behandeling van historische bijbelstof altijd bepaalde moeilijkheden met zich meegebracht. In onze studententijd vroeg de tegenstelling tussen de exemplarische en de heilshistorische benadering onze aandacht. Bij de eerstgenoemde benadering wordt de bijbelse persoon losgeknipt uit zijn historische verbanden en gemaakt tot drager van een algemene en tijdloze gegevenheid. Zo zou bijvoorbeeld een exemplarische preek over I Samuël (Hanna) kunnen handelen over „het” leed van „de” kinderloosheid. Bij de heilshistorische benadering wordt de vraag gesteld naar de plaats, die personen en gebeurtenissen innemen op de weg naar de vervulling van Gods heilsplan. Waar en hoe hebben zij de raad van God gediend en de vervulling naderbij gebracht? Wij weten — gelukkig — opgevoed in de heilshistorische benadering. Later bemerkten we wel,

dat ook hier gevaren schuilen. Hoe gemakkelijk kon je ertoe komen mensen tot factoren in Gods plan te reduceren! Hoe gemakkelijk konden die bijbelse mensen een dimensie verliezen, plat worden, gestileerd als egyptische figuurtjes, levenloze silhouetten, pionnetjes! Ik denk, dat dat dááaraan ligt, dat voor ons, twintigste-eeuwse industrialistische mensen, de heilshistorie maar al te gauw de techniek-krijgt, waarbij de levende mensen radertjes en materiaaldeeltjes worden!

Het eerste dat me in het boek van drs De Jong is opgevallen, is wel, dat hij zo gelukkig aan beide éénzijdigheden ontkomen is. Het exemplarisme wordt door hem op bijzonder heldere wijze afgewezen. Bijvoorbeeld als hij protesteert tegen een vertaling van hoofdstuk 9, die inzet met: Er was eens een man uit Benjamin, Kis geheten... Het gaat in de bijbel niet om het vage „eens” en „ergens” maar om de konkretheid van het „toen” en „daar” (63). Maar als je je dan afvraagt, hoe in deze preken serie al die mensen van het boek Samuël er afkomen, dan treft ons de bijzonder zorgvuldige en liefdevolle benadering. De bijbelse personen blijven helemaal in het beeld. Ik denk daarbij vooral aan Eli en aan Saul, dus juist aan de donkere partijen in het boek Samuël. Zij worden niet vanuit het einde beoordeeld en als blindgangers afgedaan! Omdat God zelf zich niet zo van hen heeft afgemaakt! De zorgvuldige behandeling in de preken laat ons Gods bijzondere geduldige zorg zien en ze weerspiegelt die zorg als het ware! Wat is dat belangrijk voor ons geloofsleven! En voor onze theologie! Mensen dienen de raad Gods. Zeker. Maar ook het omgekeerde komt naar voren: In Gods raad gaat het om mensen en om hun heil! We worden al lezend uit de kluisters van ons kille produktiviteitsdenken verlost. We weten weer te beter, dat we niet naamloos zijn voor de Here, onze God. Een verblijdende ervaring! Het is deze sfeer, die de preken kenmerkt, ook — en dat is het aangrijpende! — in de donkere gedeelten van Samuël's boodschap. Wat is het vreselijk om af te vallen van deze God!

De aandacht voor de mensen neemt een plaats in in een groter geheel. We willen wijzen op het vermogen van drs De Jong om al luisterend met het verhaal mee op te lopen. Nauwkeurig luisterend! Zo laat hij ons bijvoorbeeld zien, dat Dagon's beeld heel gemakkelijk met Dagon zelf wordt gelijkgesteld, terwijl dat nooit gebeurt met de ark des Heren en de Here zelf. Wat zit daar niet in! (36). Om een ander voorbeeld te noemen... Een gedeelte als 9:1-10:16 — voor iedere haastige uitlegger een lelijke temporebreker! — komt voor onze aandacht te staan als een fijn getuigenis van Gods exclusieve zorg voor het komende koningschap en — later — voor de gezalfde zelf. Geduldige neerbuigende barmhartigheid. Hoe gezond is het zo'n gedeelte echt te lezen! Hoe worden we verlost van die uiterst taaie marconnetische uiting van „de oudtestamentische God”, die als een God van hardheid, bloed en vergelding zou staan tegenover „de nieuwtestamentische God” van de liefde! Met Saul en zijn knecht, met Samuël en met drs De Jong oplopend ervaren we het: Deze God is onze God, onze Vader in Christus. We ervaren het in een gedeelte, dat we „in ons haasten” zo

Hij doet wat Hij zegt

*Betrouwbaar is God,
te geloven op zijn Woord,
Hij doet wat Hij zegt,*

*het Woord is vleesgeworden,
vervuld zijn
de dromen van Abraham,*

*Mozes, David, Jesaja,
bewaarheid is
het visioen van Israël,*

*een Kind is ons geboren,
een Zoon is ons gegeven,
Vredevorst, Immanuël,*

*Woord van God,
een lichaam in ons midden,
een mens van vlees en bloed,*

*Hij is de zin der geschiedenis,
in Hem begint de toekomst,
het rijk der gerechtigheid,*

*Hij stemt ons hoopvol,
Hij is de lang verwachte,
de droom der profeten,*

*Hij staat in voor een God
die doet wat Hij zegt —
veelbelovend is Hij.*

Hans Bouma

Uit: Met andere woorden

gemakkelijk als al te langdradig en klein-menselijk (ezelinnen, vlees, broden, meisjes, enzovoort!) van ons af zouden schuiven! En dat mag drs De Jong met zijn vermogen tot echt luisteren ons weer laten zien. Hoe schijnt het licht in haast vergeten hoeken! Daarbij blijft de prediker slechts „de vriend van de bruidegom”. Het is best mogelijk, dat je de finesses van de preken weer vergeet, maar je zult I Samuël voortaan anders lezen dan tevoren!

Maar komt de boodschap voor onze tijd wel door bij al dat oplopen met de tekst? Stellig! Drs De Jong is ervan overtuigd, dat de serieuze aandacht voor het „toen” en het „daar” de preek aan aktualiteit en konkretheid laat winnen. (63). En dat maakt hij waar ook. Niet de nerveuze geforceerde sprong van de tekst naar onze tijd, zoals de exemplarist die maakt. Ook niet de reductie van personen en gebeurtenissen vanuit ons vervullingsstandpunt, zoals we die aantreffen bij de extreme heilshistorist. Wel een nauwkeurige verkenning van de horizon van toen, in het vertrouwen, dat zich zonder geforceerdheid een raakvlak met onze horizon zal aanbieden. Om weer een voorbeeld te noemen... Van Peninna wordt gezegd, dat ze tenslotte gevangen is in een filistijnse mentaliteit en

dat zo eigenlijk de grote strijd van die dagen zich herhaalt in de beslotenheid van het gezin. Wat is filistijns? De onbesnedenheid van de verwekkingscultuur... „Vaderschap is meesterschap”! Dan gaat er als het ware een lamp branden. Wordt onze tijd niet gekenmerkt door eenzelfde onbesneden dynamiek, nu in de gestalte van de produktiekultuur? Van telen naar produceren! (6 evv.). In het nauwkeurig voortgaan wordt de „toepassing” meer gevonden dan „gemaakt”. Ze wordt niet geforceerd. En men behoeft daarna niet zo krampachtig „naar de tekst terug te keren” (alsof men er kilometers vandaan was)! Ook in dit opzicht een goed boek. Niet in de laatste plaats voor onze studenten. En dat behoren we te zijn en te blijven na welk eindpuntelijk examen ook!

We behoeven overigens niet bang te zijn, dat de aandacht voor het detail de aandacht van de hoofddlijn afleidt. Het gaat in I Samuël om de komst van de gezalfde. Saul eerst. David daarna. „De twee messiassen”! Na elkaar. Maar ook tegenover elkaar. Al voortlezend gaan we de verbijstering van Samuël delen, als Saul, ondanks de zorg van de Here, ondanks zijn goede begin en ondanks alles wat ons voor hem inneemt, volkomen faalt en verworpen wordt. Hij kan de gezalfde niet zijn, omdat hij weigert in zijn optreden doortocht te verlenen aan het werk van de Here, omdat hij van de oorlogen des Heren zijn eigen oorlogen maakt met zijn eigen wraak en zijn eigen tolerantie (Agag) (113 evv.). Ook bij dat laatste weer aanstonds dat raakvlak met onze horizon... „Er is een tolerantie, die de gemeente het abc des geloofs uit de mond slaat” (116). Dan zien we de opkomst van David. Deze moet door een tunnel van beproeving heen om de messiaanse stijl te leren: het vertrouwen op de Here, het afzien van een eigen rechtsbestel, de overwinning van de eigen agressiviteit, de overgave van de eigen zaak aan de Here zonder terugschelden (180). Door beproeving en verzoeking heen (Saul zomaar in zijn macht, Nabal's agressieve dwaasheid!) moet David „de weg naar de Messias open houden” (187)... de lijn naar zijn grote Zoon. En toch... aan het einde van het boek zijn en Saul en David (!) vastgelopen, de

laatste in zijn samengang met de filistijnen. Als David op de troon komt zal hij daar komen als de begenadigde (205 ev.). De roep om David's Meerdere blijft! Ook vanuit de overdenking van David's opvoeding in de beproevingen wordt telkens weer onze eigen tijd bestreken. Hoe wordt partij gekozen tegen het agressieve bevrijdingsmessianisme van onze dagen! Opmerkelijk is ook, dat deze preken zo vol zijn van wat we zinnen kunnen gedachtenstrenten zouden kunnen noemen. Of beter: halteplaatsen van wijsheid in de historisch-profetische stroom. Deze laatste typering doet ons als vanzelf weer een voorbeeld aan de hand: Naar aanleiding van 2:22-25 stelt drs De Jong, dat het Eli zeker niet aan echte wijsheid ontbroken heeft. Maar het ontbrak hem wel aan de geest en de kracht van de profetie. Hierbij komt de treffende vergelijking met Von Staupitz, Luther's biechtvader, naar voren! Voor echte reformatie is de geest der profetie een eerste vereiste. Alleen-maar-wijsheid kan misplaatst zijn! In deze opmerking zien we wijsheid en profetie tegenover elkaar gesteld, maar ze is zelf, zou ik willen zeggen, een prachtig staaltje van de harmonie van beide elementen! In die halteplaatsen van wijsheid komen konkrete en rake toespitsingen voor, „en passant” maar bepaald niet bijkomstig. Zelfs de verpleegsters worden niet vergeeten! (177).

Wie óók nog stijlbloempjes wil plukken moet maar een fikse mand meenemen!

Heb ik dan helemaal geen vragen? Zeker wel. Een goede preek heeft met een goede profeet gemeen, dat ze de hoorder mondig maakt en hem tot activiteit brengt. Dat is de bedoeling ook. (57 ev.). Daar gaat ga ik nu niet op door. De recensent moet zijn plaats en zijn maat kennen. Ik wil dit boek hartelijk bij u aanbevelen. Daarom houd ik op, voordat ik door de veelheid van woorden de schijn op me laden zou de aanschaf van dit werk overbodig te willen maken. Tolle et lege! Neem en lees! Bij dat lezen zult u zich — een prettige bijkomende omstandigheid! — niet behoeven te ergeren aan drukfouten. Koud houdt zijn reputatie van foutloosheid hoog!

Barendrecht.

H. Smit

stichting

redt een kind

Aan het eind van 1978 gaan onze gedachten als vanzelf terug naar het afgelopen jaar. Dankbaarheid vervult ons als wij denken aan alle hulp, die u ons gaf. Hoe wij nooit vergeeft een beroep op u hebben gedaan. U gaf veel en wij danken u daarvoor. Wij vinden het moeilijk om bij onze voorlichting niet in uitersten te vervallen. Aan de ene kant dor vijf-materiaal door te geven en aan de andere kant een te grote sentimentaliteit aan de dag te leggen ten opzichte van de kinderen, die hulp nodig hebben. De Bijbel is altijd nuchter in deze dingen: de arme, de ver-

drukte, de weduwe en de wees hebben hulp nodig en God wil dat wij die geven in Zijn Naam.

„Want van u, o God, ontvangt de wees barmhartigheid”, staat er in Hosea. Het onderstaande moet u dan ook in dit licht zien. Achter de cijfers staan de arme kinderen, die hulp nodig hebben en achter de kinderen staat de HERE, die barmhartig is. Onze laatste oproep om kinderen te helpen door deze financieel te adopteren was er een voorbeeld van, dat u ons niet in de steek laat. Alle kinderen, die toen nog niet waren „geadopteerd” zijn het nu wel. Dit wil

Puraneswari Hannah

Haar ouders zijn in een vluchtelingen-kamp in Zuid India.

zijn als wij dit jaar hiervoor het geld nog zouden kunnen sturen. Het meest dringend is een nieuw tehuis voor de kinderen in Cuttack, in de Indiase staat Orissa. Met dit huis zijn we een jaar of vier geleden begonnen in een gehuurd gebouw. Er werden toen 50 kinderen opgenomen, nu zijn er 59. Niet zo veel meer dus, maar dan kon ook niet als u bedenkt dat bij het begin dit huis met deze 50 kinderen al propvol zat. In deze vier jaar zijn de kinderen gegroeid en er zijn nieuwe bijgekomen. Het is daar nu wel een noodsituatie geworden. Waarom, zult u zich afvragen, is hier dan niet eerder geholpen met een groter gebouw? Wij zijn dit inderdaad al lang van plan geweest, maar de plannen voor een nieuw gebouw werden door de plaatselijke overheden steeds afgekeurd. Nu echter, na lang wachten, heeft men de toestemming gekregen.

Een mooi stuk land was al eerder aangekocht. De totale kosten van dit gebouw zijn ca. f 185.000,—. Hiervan zijn f 130.000,— direct nodig.

Het tweede verzoek kwam uit de Indiase staat Andhra Pradesh. U zult zich herinneren dat wij aan het begin van dit jaar hier een kindertehuis hebben geopend voor de slachtoffer-tjes van de stormramp in dit gebied. Men is toen begonnen in een gehuurd huis, maar dit kon maar tijdelijk gehuurd worden. Nu kan men een gebouw kopen. Het werd eerder gebruikt als ziekenhuis maar het staat nu leeg. Na enige verbouwingen zou het heel geschikt zijn voor de kinderen.

De totale kosten, inclusief de verbouwing en inrichtingskosten zijn ca. f 120.000,—.

Wij hopen, dat u ons ook nu weer wilt helpen door de financiële adoptie van een kind voor f 55,— per maand, of door een gift voor deze beide gebouwen.

„Gij, HERE, zijt degene waarbij de wees ontferming vindt”.

Secretariaat:

Dr Guépinlaan 23
4032 NH Ommeren (Gld.)
Tel. 03443-2079 of
b.g.g. 03449-1659

Postgiro: 1599333 t.n.v. Stichting Redt Een Kind te Zwolle.
Bank: Raiffeisenbank, Zwolle, rek.nr. 37.73.32.860.

Kledingadres: H. Disselhof, Hortensiastraat 79, Zwolle. Tel. 05200-13884.

echter geenszins zeggen dat wij nu geen kinderen meer voor „adoptie” zouden hebben. Er zijn weer heel veel nieuwe kinderen opgenomen, die op uw hulp wachten. In India en in Kenia.

Wij ontvangen echter ook nog vele giften, die niet voor „adoptie” waren bestemd. Wat gebeurde daar mee?

Tot en met oktober 1978 hebben wij dit jaar het nodige geld kunnen sturen naar:

India

de **Bethel Fellowship** kreeg drie nieuwe kindertehuizen, nl. in Tuticorin, Madurai en Kovilpatti; een nieuwe school, en een van de keukens werd uitgebreid, samen was dit ca. f 290.000,—

Bal Vikas Kendra kreeg een gebouw in Madras; meer slaapzalen en een kerkje in Dehra Dun, en de beginkosten voor een nieuw tehuis in Guntur in de staat Andhra Pradesh, samen voor ca. f 117.000,—.

de **Ramabai Mukti Mission** kreeg hulp voor de vernieuwing van de keuken, voor een drinkwatertank, pompen, een septic tank en meubilair voor een ziekenhuisafdeling, samen voor ca. f 30.000,—.

The Children's Home in Bhogpur kreeg het geld voor een stuk land bij het nieuwe jongenshuis, en voor een nieuw vervoermiddel, samen ca. f 32.000,—.

Kennia

hier stuurden we hulp voor verbouwingen aan bestaande gebouwen ten behoeve van twee nieuwe kindertehuizen, en voor uitbreiding in de tehuizen in Litein en Mulango, samen ca. f 92.000,—.

Zambia

een voertuig ten behoeve van een bestaand kindertehuis, ca. f 22.000,—.

(In het komende jaarverslag zullen wij de exacte bedragen opgeven. Nu is dit niet mogelijk, omdat wij door de koersschommelingen pas veel later soms de afrekeningen van de bank krijgen.)

Wij danken allen die deze hulp mogelijk hebben gemaakt. Maar, er is meer nodig. Van de verschillende verzoeken om hulp, die ons bereikten, willen wij er graag twee aan u doorgeven. Het zou fijn

allemaal stukjes EO

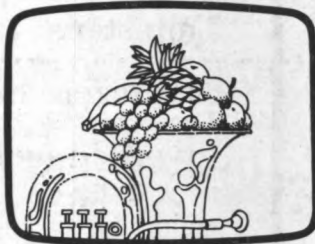
Familieblad "Alpha"

EO - Metterdaad: praktische hulpverlening

Jongerendagen

Muziekevenementen

Manifestaties

Bijbelstudie-projecten

Lektuur, cassettes, video, dia-series

'n familieblad + EO-lidmaatschap voor één tientje

Goed, u bent het misschien niet met alle radio- en t.v.-programma's van de EO eens. Maar de EO heeft zoveel facetten. Daar is er best een bij dat uw sympathie heeft.

De hulpverlening via "Metterdaad", bijvoorbeeld. Of de actuele bijbelstudie-programma's "De Bijbel Open", met (behalve uitzendingen) boeken, brochures, dia-series en videotapes.

Of de talrijke manifestaties: land- en jongerendagen, muziekevenementen, jeugdrally's. En niet te vergeten: het kleurrijke familie-

blad Alpha. Dat krijgt u trouwens gratis als u lid wordt voor een tientje per jaar. Een tientje is de EO u toch wel waard!

ik doe mée voor 'n tientje!

☐ Noteer mij als "tientjeslid" en stuur mij gratis het familieblad Alpha (geén programmablade).

☐ Ik word (nog) geen lid, maar wil toch gratis Alpha ontvangen. Stuur mij de

komende maanden geregeld proefnummers.

(Zenden aan: EO, Antwoordnummer 80, 1200 VB Hilversum. Postzegel niet nodig). Stuur geen geld. U ontvangt een acceptgirokaart.

Naam:

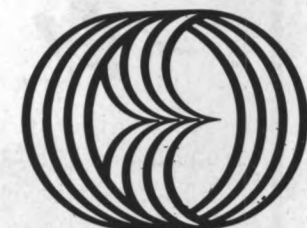
Voorletters:

Adres:

Plaats:

Op III

méer dan een omroep

kerknieuws

Amsterdam-Centrum — De kerkeraad van de gemeente van Amsterdam-Centrum heeft in een schrijven aan de zusterkerken meegedeeld van mening te zijn dat het diakenambt ook voor de zusters der gemeente openstaat. Respekt voor het kerkverband heeft de kerkeraad ertoe gebracht met de effectuering van dit besluit te wachten tot 1 mei 1979. Tot die tijd hebben de zusterkerken dan gelegenheid eventuele bezwaren tegen dit voornemen kenbaar te maken, of op aspecten te wijzen, die de kerkeraad over het hoofd heeft gezien.

Heemstede — Uit het kerkeraadsverslag d.d. 21 november: „Akkoord gegaan wordt met het voorstel van de 'liturgiecommissie' om bij de viering van het H.A. in januari speciaal de kinderen de betekenis van het Avondmaal duidelijk te maken. Ook wordt ingestemd met het voorstel om in februari op de zondag, dat er gezamenlijk koffiedienst worden gedronken, in de morgendienst de kinderen in te schakelen bij de dienst.”

Dringend verzoek aan de afgevaardigden naar de Land. Vergadering van Wezep.

Wilt u uw antwoorden op de vragen van het enquêteformulier over de werkwijze van de Landelijke Vergadering voor 31 december a.s. opsturen aan de 2e scriba: Brahmalaan 44, Nijkerk?

Naar lezingen in Amerika, Engeland, Nrd.-Afrika, Frankrijk, Nederland, Duitsland, Zwitserland van ir. D. J. Christiaanse

7 SERIES
BIJBELSTUDIES

- NIEUW!!**
1. De naam boven allen naam, Zoon van God, Heiland, Middelaar f 5,-
 2. 32 Geloofsmannen, via Abel, Noach, Abraham tot Johannes op Patmos f 4,-
 3. Genade en waarheid, Liefde, Genade, Veiligheid, Vrede, Eenheid f 4,-
 4. Veertien brieven van Paulus f 4,-
 5. Wat zal het jaar 2000 brengen? f 5,-
 6. Gods geheimenissen en hun onthulling f 3,-
 7. Christus in de Psalmen en profeten f 4,-
 128 blz. f 4,-
 Alle 7 series tegelijk slechts f 14,-. **Prijs f 6,-**

Alles franco na girostorting 1793613 t.n.v. Bijbelcursus Oudewater.

IDDO KEUNING

en

ELS BOGAARD

hopen op 22 december in Culemborg te gaan trouwen.

Om half drie wordt, na de voltrekking van hun huwelijk in het Stadhuis, een dienst belegd in de Oude Synagoge, Jodenkerkstraat.

Daar zal in de kring van familie en vrienden, broeders en zusters, de Here om een zegen worden gevraagd over hun leven, voortaan samen.

Om vier uur is er gelegenheid tot feliciteren in de „Open Hof”, Beethovenlaan, Culemborg.

Toekomstig adres:

Nieuwe Daalstraat 37, 3511 SE Utrecht

Vakantie ...

naar de Veluwe!

Besprek nu voor uw vakantie een van onze moderne Bungalow's.

Van 14 tot 28 juli al reeds volgeboekt.

Ook met uw tent of caravan bent U hartelijk welkom.

CAMPING en BUNGALOWPARK

„Ackersate”

Harremaatweg 26 - Voorthuizen
Telefoon 03429-1274

Heerde - Veluwe

Te koop:

EEN RUIME

SEMI-BUNGALOW

met garage - riant uitzicht

2 onder één kap - 5 min. gaans van de kerk Vrijg. B.V. - 1 min. bushalte Zwolle-Apeldoorn - alle moderne keuken-apparatuur geheel gestoffeerd.

In rustig villapark.

Koopprijs in nader overleg.

Spoedig te aanvaarden in nader overleg.

Telef. 05782 - 3937.

dank zij uw hulp mochten wij veel doen dit jaar

913 kinderen werden door u geadopteerd zodat wij nu totaal 2869 kinderen mogen helpen in india en kenia

maar er is nog zo heel veel te doen

nieuwe kinderen wachten op adoptie

minstens 14 nieuwe tehuizen moeten spoedig worden gebouwd

daarom durven wij opnieuw te vragen: redt een kind door adoptie of gift

bel onze secretaresse nu!

03443-2079 b.g.g. 03449-1659

of stort uw gift op één van onze rekeningen!

stichting

redt een kind

secretariaat: dr guépinlaan 23 - 4032 nh ommeren (gld.)
postgiro: 1599333 t.n.v. stichting redt een kind te zwolle
bank: raiffeisenbank, zwolle, rek.no. 37.73.32.860

WAT GEBEURDE ER IN 1978 ?

In het laatste nummer van 1978 van het weekblad Kerknieuws vindt U een uitvoerig overzicht.
Lees Kerknieuws nieuwe stijl.

Wie zich met ingang van 1 jan. a.s. voor een jaar abonneert ontvangt de nummers vanaf 1 oktober gratis zolang de voorraad strekt.

Vraag proefnummer, antw.nr. 102, 6400 VB Heerlen (postzegel overbodig)

Ik wil een proefnummer van / abonneer mij op Kerknieuws *)

Adres:
Naam:

handtekening:

*) doorhalen wat niet van toepassing is.

Op.

een beroep doet op uw allerbeste gevoelens is een kostelijke bijkomstigheid. Maar een, die u niet van het beoogde doel mag afleiden.

U hebt het al begrepen: hier spreekt Floris B. Bakels op pagina 222 van zijn „Nacht und Nebel”, Elsevier, 1977.

Wij geven u zijn pleidooi door, zonder het te analyseren, zelfs zonder na te gaan wat er in 34 jaar van terecht is gekomen. Wij zien in het voorgaande de stem van iemand, die in een woestijn roept. Het lijkt soms, of roepers om beschaving hobbyïsten zijn, op een lijn te stellen met verzamelaars van luciferdoosjes en verbodsbordjes en zo. Maar een roep als deze moet weerklank vinden, zeker bij het volk van God. Er is wel eens gezegd dat het woord cultuur in zijn afkomst te maken zou hebben met cultus, eredienst. Als dat waar zou zijn, dan is beschaving iets, dat ons kerkvolk zeer mag aanspreken.

Een van de grootste bezwaren tegen onze huidige democratie is waarschijnlijk: dat alle stemmen gelden, ook de verkeerde en de waardeloze. De massa, vroeger ten onrechte verstoken van enig medezeggenschap, is nu alleen-aansprakelijk voor elke zeggenschap. Ook als de massa niets te zeggen heeft. Maar de massa heeft nimmer de wereld vooruitgebracht — dat gebeurde altijd door enkelingen. Alle grote ideeën, alle verheven idealen kwamen uit weinige kokers. De afschaffing van de slavernij? Mevrouw H. Beecher-Stowe. De instelling van oorlogsverpleegsters? Mevrouw Florence Nightingale.

Of wilt u nog meer voorbeelden? Copernicus en Galileï, die ons zonnestelsel ontraadselden en de ruimte ontsloten. Robert Koch, die de tuberkelbacil ontdekte en onze grootste volksziekte bij Gods gunst deed verdwijnen. Fleming, die de penicilline ontdekte, waardoor infectieziekten bedwongen en gevaarlijke operaties mogelijk gemaakt zijn. Louis Pasteur, die de hondsdoelheid ontdekte en het pasteuriseren. Semmelweis, die onze moeders van de kraamvrouwenkoorts verlost. Madame Curie, die ons bekend maakte met radium en radioactiviteit — zaken die ons o.m. inzicht in de oudheidkunde opleverden. Laurens Jansz. Coster en zijn Duitse en Engelse tijdgenoten, die de boekdrukkunst uitvonden. Antony van Leeuwenhoek, die de microscoop uitvond en de microwereld ontsloot. Christiaan Huygens, die het uurwerk uitvond en de mysteries van

toon en klank ontsluitte. Genoeg? Is het genoeg om u te overtuigen dat de grote beschavingssprongen altijd door enkelingen zijn gedaan?

—o—

Goed, dan nog een enkele opmerking. Al deze mensen hebben de mensheid onschatbare diensten bewezen; hebben hun ontdekkingen niet voor eigen belang maar voor de gehele mensheid bestemd. Maar in veel gevallen is van dankbaarheid niets gebleken. Soms hebben ze tegen een niet begrijpende massa moeten optornen, om hun werk te doen. In enkele gevallen zijn ze bedreigd: de geschiedenis van Galileï, die zich nauwelijks van de brandstapel redde, is bekend; Copernicus hield zich stil tot op zijn sterfbed. En wat denkt u van Alfred Nobel en zijn dynamiet? Van Robert Koch en zijn moedige omgang met dolle honden? Van Marie Curie en haar gevaarlijke proeven met radium? Van Harriet Beecher-Stowe, die de hele Amerikaanse wereld tegen zich kreeg, toen ze om vrijheid voor slaven vroeg? Van Hugo de Groot, die de basis voor het huidige wereldrecht heeft gelegd maar van wie we bijna alleen weten: dat hij in een boekenkist moest vluchten? (En waarom ook weer?) En wat denkt u van de barmhartige dr Albert Schweitzer, van wie gelasterd werd dat hij zorgeloos zijn vrouw thuisliet en voor zijn genoegen in de hel van Lam-barene werkte?

De mensen die ons voortuitbrachten — het zij in recht, in wetenschap, in kunst, in kennis, in naastenliefde, in sociale wetgeving, in milieubeheer, in gezinszorg, in zorg voor armen en misdeelden — hebben zich vaak het morrend ongenoegen van de mensheid op de hals gehaald. Toch werkten ze als regel niet voor zichzelf, maar voor ons. We besluiten daarom met nog een citaat van Bakels:

„Wanneer je weet dat je bepaalde dingen vermag, dat je bepaalde talenten hebt, besef dan voortdurend je verplichting deze te koesteren, te eren, te ontwikkelen en ter ere van God en ten nutte van de mensen te gebruiken”. — „Wie talenten heeft, moet voortdurend koorts hebben, de koorts om zijn (vuurwerk-)patronen aan te steken, de koorts om te branden, te verwarmen, te verlichten; de koorts om te werken en zijn mooie, zo maar van God gekregen schatten aan de mensen te vertonen. Talenten verplichten tot werkkooorts” (118).

J. MEULINK — ENSCHEDE

DE C VAN HET C.D.A. (3 - slot)

Recht en welzijn

Bij de vorming van het C.D.A. bestond de vrees, dat vooral van de kant van de K.V.P. afbreuk zou worden gedaan aan de C van het C.D.A. Zo is wel de vrees uitgesproken, dat de K.V.P. soms nog al een pragmatische inslag heeft. Immers de rooms-katholieke opvatting van natuur en genade, waarbij de zondag en de maandag los naast elkaar worden gezien, kan onvoldoende verweer bieden tegen het pragmatisme, dat uitgaat van de stelling, dat hetgeen nuttig is, waar en juist is. Pragmatisme, is een beschouwing, die niet alleen bij aanhangers van D66 gevonden wordt. Terecht schreef Goudzwaard in „Grote taak voor kleine mensen”, dat „ook op het bredere terrein van de Westerse levenshouding het pragmatisme in volle opkomst is. Men vraagt zich steeds minder af of een bepaalde handeling moreel of ethisch juist is en steeds meer wat het praktische effect van die handeling zal zijn. Is dat een gewenst effect, dan is daarmee die handeling tot een juiste handeling verklaard.”

In de praktijk is de situatie in het C.D.A. toch wat ingewikkelder. Het pragmatisme blijkt ook bij anderen wel ingang te vinden.

Zo zijn met name van de kant van de A.R. minister van Justitie uitspraken gedaan, die in deze richting wijzen. Deze uitspraken zijn niet zo vreemd, omdat De Ruiter als rector magnificus aan de Vrije Universiteit in zijn rede „Recht en welzijn” ook al gedachten ontvouwd, die niet vreemd waren van pragmatische smetten.

In deze rede wees De Ruiter het natuurrecht af. In het natuurrecht wordt gesproken van eeuwige normen, die niet veranderd mogen worden. De Ruiter meent dat dit opkomt uit de theocratische gedachte. Zo spreekt de Heere en daarom mag er geen verandering in aangebracht worden.

Aan de andere kant wil De Ruiter ook niet weten van het rechtspositivis-

me, waarbij men het recht zich laat aanpassen aan veranderde omstandigheden. De Ruiter wijst beide opvattingen af.

Het natuurrecht zoekt naar een religieuze rechtvaardiging voor ons rechtsdenken. Dat zou betekenen, dat wij gevaar lopen te vallen in de strik van een volstrekt willekeurig bijbelgebruik.

Het rechtspositivisme aan de andere kant voert tot beginselloos en opportunistisch beleid.

Volgens De Ruiter moeten we proberen in het recht zoveel mogelijk waar te maken van de bijbelse boodschap in de bestaande situatie.

Een nog al vage omschrijving, die weinig houvast geeft.

De vrees van De Ruiter is, dat er een grote kloof komt tussen het poneren van mooie idealen en de dagelijkse praktijk. Hij wijst in dit verband op de stormachtige ontwikkeling met betrekking tot het ouderlijk gezag, huwelijk, gezin, abortus en eigendomsrecht. De feitelijke situatie in de maatschappij heeft zich op deze wijze ver verwijderd van de wetgeving. Hij is van mening dat deze weer dichter bij elkaar moeten worden gebracht.

Dat laatste is juist. Wanneer wetgeving en praktijk zich ver van elkaar hebben verwijderd en daarmee de wetgeving niet meer wordt nageleefd is dat een zeer ongezonde toestand. De mening, dat die wetgeving dan toch als een waarschuwend teken blijft bestaan, lijkt mij zeer aanvechtbaar. Het rustig toezien door de overheid, dat de wetten met voeten getreden worden, en dat gebeurt in deze tijd op vele terreinen, werkt ondermijnend voor het respect voor het overheidsgezag.

De vraag is dan echter wel, welke richting je dan moet uitslaan.

Pas je de normen aan bij de praktijk, of tracht je ook de praktijk met de normen in overeenstemming te brengen.

Juist op dit punt gaat De Ruiter een gevaarlijke kant op.

Hij stelt, dat grondlegend voor het bijbels rechtsdenken is de notie, dat recht een functie van het menselijk welzijn is. Daarbij wijst hij erop, dat het steeds weerkerend refrein van Israëls wetgeving is: opdat het u wel ga en gij lang woont in het land dat gij in bezit zult nemen.

Dit beroep op de Bijbel begrijp ik niet helemaal van iemand, die tevoren verklaard heeft niet te willen weten van een religieuze rechtvaardiging voor ons rechtsdenken.

Het komt mij voor, dat hier toch wel een wat willekeurig gebruik van de Bijbel wordt gemaakt, en De Ruiter zelf valt in de strik waarvoor hij waarschuwde.

Valt uit deze teksten nu te concluderen, dat het recht een functie is van menselijk welzijn?

God zegt straf toe aan hen, die Zijn geboden overtreden (dat behoort er

ook bij) en belooft barmhartig te zijn tegenover hen, die Zijn geboden bewaren.

Gehoorzaamheid aan de wil van God brengt zegen.

Dat is toch wel iets anders dan De Ruiter zegt. Deze teksten geven geen grond voor de conclusie, dat zegen het wezen van het recht zou zijn. Bovendien blijft bij deze beschouwing nog overeind staan de vraag, wat welzijn is.

Op deze vraag antwoordt De Ruiter, dat de samenleving zelf bepaalt wat op een gegeven moment welzijn en recht moet zijn.

Maar zit De Ruiter nu toch weer niet erg dicht bij het rechtspositivisme, wat hijzelf afwees? En lijkt zijn beschouwing niet veel op het pragmatisme, dat op grond van een gezonde en zakelijke beoordeling van feiten tot zijn politieke standpunten poogt te komen?

Terecht is De Ruiter een voorstander van een nauwe aansluiting van wet en praktijk. Dat mag echter niet betekenen, dat men de praktijk maar slaafs dient te volgen. De wetgever moet door haar wetgeving toch trachten de praktijk ten goede te beïnvloeden. Ze moet als het ware een stuk boven de praktijk uitgaan. Zoveel als de zedelijke draagkracht van het volk kan hebben. En dat is helaas in deze tijd heel wat minder dan b.v. 50 jaar geleden.

Dit is een van de moeilijkste problemen in de praktische politiek, maar dat zal toch nooit mogen leiden tot het kiezen voor een soort opportunistische politiek.

Het Tweede Kamerlid Schakel merkte laatst in een interview op, dat je stap voor stap de politiek moet volgen. Maar die politiek moet wel gericht zijn op een paar fundamentele bakens die zijn uitgezet. Daardoor zul je wel eens genoeg moeten nemen met een half ei. Maar dat is nog beter dan een lege dop.

In de politiek gaat het vaak om de keus tussen slecht en heel erg slecht. En dan moet je kiezen voor slecht.

Een dezer dagen had ik op een ander gebied daarover een discussie in de Provinciale Staten. In verband met de eisen van natuur en milieu was het gewenst het gebruik van snelle motorboten in N.W. Overijssel tegen te gaan.

Een uitzondering was tijdelijk gemaakt voor een waterskibaan, omdat anders het gevaar bestond, dat men overal op de meren clandestien ging waterskiën. P.v.d.A. en S.G.P. maakten bezwaren. In beginsel was dit een onjuiste zaak. Dus er moest een absoluut verbod komen. Toen mijn verweer was, dat daardoor wellicht het doel voorbijgestreefd zou worden, kreeg ik te horen: gezag is gezag. Men kon er geen begrip voor opbrengen, dat de arm van de overheid toch maar beperkt is en dat een eenmaal gegroeide situatie niet zo maar door een wettelijke bepaling ongedaan is te maken.

Daar zal inderdaad vaak sprake moeten zijn van een stap voor stap politiek, hoe graag men het ook radikaler zou willen aanpakken.

Dat neemt niet weg, dat je die fundamentele bakens toch wel goed in het oog moeten houden. En die bakens worden niet bepaald door wat de samenleving ziet als welzijn en recht.

Begrippen als welzijn, rechtvaardigheid, naastenliefde zijn bepaald door wat het Evangelie ons daarover leert. Dat zijn de bakens, waarop zich ook het overheidsbeleid moet richten.

Ook het antwoord op de vraag wat recht is, mag niet los van Gods Woord gegeven worden. De Bijbel geeft ons juist het wezenlijke van de verhoudingen tussen de mensen onderling aan, daar de Bijbel ons het essentiële laat zien van de verhouding van de mens tot God.

Inderdaad kan men uitspraken van de Schrift niet gebruiken voor rechts-wetenschappelijk gebruik.

In het recht gaat het echter wel steeds om fundamentele zaken, die met de wil van God samenhangen.

Het gaat om de onderscheiding van goed en kwaad. Dat spreekt wel bijzonder duidelijk t.a.v. de vraagstukken, die De Ruiter zelf noemt. Gezin, abortus, de gehele zedelijkheidswetgeving.

In het interview met minister De Ruiter laat deze zien hoe hij zijn gedachten in praktijk denkt te brengen. Hij ziet het als zijn taak het kwaad te kanaliseren en excessen af te snijden. Een uitspraak in het C.D.A.-programma, dat het gezin een onmisbare peiler is in de samenleving vindt hij een beetje te algemeen. De gedachte, dat aandacht voor niet-huwelijkse samenlevingsvormen het huwelijk ondergraaft, verwerpt hij.

Een neerslag van deze opvattingen vinden we ook bij de plannen voor een nieuwe abortuswetgeving. Alleen het afbreken van zwangerschappen boven de levensvatbaarheidsgrens blijft strafbaar. Wel wordt de nood-situatie van de vrouw tot uitgangspunt gekozen, maar van een toetsings-norm is bewust afgezien.

Deze gedachten wijken sterk af van het initiatiefvoorstel Gardeniers-van Leeuwen. Hoewel ook hierin sprake was van een kompromis werd de beschermwaardigheid van het ongeboren leven voorop gesteld. Abortus zou slechts toegestaan kunnen worden wanneer het leven van de vrouw rechtstreeks gevaar liep, dan wel wanneer er sprake zou zijn van ernstige psychische nood.

Dit voorstel ging dus uit van Neen, tenzij. In het nieuwe voorstel wordt het Ja, tenzij.

De plannen van De Ruiter en Ginjaar sluiten zich vrijwel geheel aan bij

de hedendaagse praktijk. De fundamentele bakens, die de Schrift geeft, ziet men in dit ontwerp niet meer.

Men kan daartegenover stellen, en het is ook al gedaan, dat een verwerping van het nieuwe voorstel misschien leidt tot een nog verdergaand voorstel van de kant van V.V.D. en P.v.d.A. Dat voorstel zou in feite nog slechts op één punt verder kunnen gaan, nl. ook het afbreken van zwangerschappen boven de levensvatbaarheidsgrens toestaan.

Maar zou een dergelijke stap dan niet een kabinetscrisis waard zijn?

Men heeft in het verleden kabinetten om minder belangrijke zaken laten vallen.

Ik pleit helemaal niet voor een theocratie, waarin het maximum van het Bijbels gebod in de wetgeving moet worden opgenomen.

Een overheid, die echter dienares van God is, mag haar ambt nooit zien als een registrar van wat in het volk leeft.

De C van het C.D.A. is hier volop in het geding.

Ik hoop, dat het C.D.A. zich bewust wordt dat deze „C”, dat is de adel-dom van deze partij, verplichtingen oplegt.

M. DE JONGE — DEN HAAG

KERSTFEEST VIEREN

De feestdagen komen dichterbij. En daarmee ook de vraag: hoe doe je dat, dat vieren? en hoe doe je dat als gemeente in deze tijd?

Je kunt vóór een speciale dienst zijn. Je kunt die ook niet zo nodig of misschien wel ongewenst vinden. Stof om uren met elkaar over te praten.

In plaats van een discussie daarover, zou ik aandacht willen vragen voor iets uit het werk van Geert Boogaard. Luister er eens naar.

Kapernaüm

*Als iemand vraagt
om mee te gaan
naar Bethlehem
en daar te knielen
ergens in een stal,
zeg ik geen nee,
en toch:
ik ging veel liever naar
Kapernaüm,
een kleine stad
aan zee,
waar Jezus eens
een huis had,
waar Hij sprak
tot een geraakte,*

*een terneergeslagen
man,
die niemand anders was
dan ik,
en die werd opgericht.*

*En opgericht,
dat word ik
telkens weer
en ik ben dan die man,
die danste voor
de Heer.*

Van het min of meer traditioneel „gaan naar de kribbe”, een liefelijk tafereel, dat mensen aanspreekt, zeker in een koude en verzakelijke wereld, richt hij ons oog op de daden van de Zoon des mensen, die sprak — en sprékt, die levend maakt door Zijn Woord, toen en nú. Hij is méér dan „Bethlehem”.

Dát is het waarover we óók op 25 en 26 december als gemeente moeten willen horen. En dat is niet enkel liefelijk voor het godsdienstig gevoel, hoor maar.

Geslachtsregister

*Heer,
gister is het
aan velen verteld:
Abraham, Izaäk
en Jacob; Juda
Thamar,
David en
Bathséba,
want zo kwam
Uw Zoon in
het vlees.*

*Overall was er echter
verbazing en
ergernis ook,
ik kon de troost
zo wel weer
meenemen.*

*Ze willen geregeld
een ander,
een man die zich
ontfermt over
engelen,
een hemelman,
een vreemdeling,
een schim.*